Юстейн Ґордер

У ДЗЕРКАЛІ, У ЗАГАДЦІ

Радість – це метелик,

Що тріпоче крильцями понад лугом,

А печаль – то птах

З великими чорними сильними крильми,

Що понесуть тебе у височінь понад життям,

Скупаним у сонячному сяєві та зелені.

Птахи печалі витають високо,

Там, де ангели болю несуть свою варту

Над смерті пристанівком.

Едіт Седергран, 16 років

1

Двері до коридору залишили відчиненими. З першого поверху до Сесілії долинали пахощі Різдва. Вона спробувала вирізнити окремі запахи.

Квашена капуста – жодного сумніву. Ще там пахло ароматичними свічками, які тато поставив на каміні перед тим,

як іти до церкви. О, невже й справді свіжий духмян різдвяної ялинки?

Сесілія знову потягнула носом повітря. Їй здавалося, ніби вона чує пахощі подарунків під ялинкою, запах червоного різдвяного паперу і блискучої позлітки, карток на подарунках та шовкової стрічки. Однак знизу долинали ще й інші невловимі пахощі чогось казкового та заворожливого. Це був сам різдвяний настрій.

Доки вона отак принюхувалася, її пальці перебирали віконечка різдвяного календаря над ліжком. Усі 24 віконця були відчинені. Найбільше віконце вона відчинила сьогодні. Дівчинка ще раз кинула поглядом на ангела, який нахилився над колискою Божого дитяти. На задньому плані стояли Марія з Йосифом, але вони, здавалося, не зауважували ангела.

Невже Марія й Йосиф не бачили ангела у шопі?

Сесілія розглянулася по кімнаті. Вона уже стільки разів бачила червону лампу на стелі, білі фіранки з блакитними незабудками і книжкову полицю з книжками, ляльками, кристалами та коштовними камінцями, що усе це стало ніби частинкою її самої. На письмовому столі перед вікном лежав путівник по острову Кріт, а поряд – стара дитяча Біблія і збірник древніх скандинавських саґ Снорре. На стіні, котра відділяла її кімнату від спальні батьків, висів грецький календар з потішними котиками. На той самий кілок вона повісила низку перлів, подаровану бабусею, маминою матір'ю.

А скільки разів вона перелічувала отих 27 кілець, якими чіпляються фіранки до карниза? Чому з одного боку тринадцять кілець, а з іншого – чотирнадцять? Скільки разів вона намагалася полічити журнали "Ілюстрована наука", що

лежали купою під письмовим столом? І щоразу покидала те заняття. Покинула вона рахувати й квіточки на фіранках. Якась незабудка неодмінно мусила сховатися поміж фалдами фіранки.

Під ліжком лежав китайський записник – щоденник. Сесілія намацала його рукою… ага, ось і ручка.

Китайський щоденник – це був маленький обтягнутий тканиною записничок, якого їй у лікарні подарував лікар. Коли вона підносила щоденник до світла, то чорні, червоні й зелені шовкові нитки починали мерехтіти.

Дівчинка не здужала багато писати, а багато не було й про що писати, однак Сесілія вирішила занотовувати усі думки, які приходили їй до голови, доки лежала у ліжку. Вона дала собі обітницю ніколи не викреслювати уже написане: кожнісіньке слово повинно зберегтися аж до судного дня. Дивно буде, мабуть, читати щоденник, коли вона стане дорослою. На всю першу сторінку вона написала: "ОСОБИСТІ НОТАТКИ СЕСІЛІЇ СКУТБЮ".

Сесілія знову важко опустилася на подушку і спробувала прислухатися до звуків на першому поверсі. У будинку панувала тиша, тільки мама час від часу бряжчала ложками в кухні…

Ось-ось можна сподіватися їх із церкви. Перед самим приходом або ж одразу після повернення задзвонять різдвяні дзвони. Бамкання церковних дзвонів ледь долинає до Скутбю. Щоб ліпше чути, вони виходили на сходи перед будинком.

Цього Різдва Сесілія не зможе вийти на сходи аби послухати святковий передзвін. Вона хвора, і то не просто собі

недужа, як це було в жовтні та листопаді. Зараз Сесілія була настільки хвора, що Різдво здавалося для неї пригорщею піску, яка втікає поміж пальців, доки вона спить або лежить з розплющеними очима. У кожному разі вона не хотіла більше залишатися у лікарні. Там вони малювали на тему Різдва ще на початку грудня. Добре, що Сесілія уже й раніше знала, що таке Різдво. На її думку, все на світі змінюється, не змінюється тільки Різдво у Скутбю. Протягом кількох днів люди роблять те ж саме, що й з року в рік у цей час, і не треба замислюватися, для чого це робиться. "Така традиція", – кажуть вони. І цього достатньо.

Останніми днями вона намагалася прослідкувати за усіма приготуваннями на нижньому поверсі. Гамір кухонної метушні – випікання, прикрашання – наче вибулькував до неї з надр будинку. Часом Сесілія уявляла собі, що перший поверх – це земля, а вона – на небі.

Учора ввечері принесли ялинку, і тато прикрашав її після того, як Лассе поклали спати. Сесілія ще її не бачила Вона ще не бачила різдвяної ялинки!

Добре, що у неї балакучий менший братик. Він коментував усе, що говорили, ба, навіть думали інші. Тож він без угаву лепетав про різдвяні приготування та ялинкові прикраси.

На її нічний столик поставили дзвоник. Коли вона дзвонила у нього – здебільшого тоді, як їй треба було в туалет чи просто чогось хотілося, – першим, звичайно, прибігав Лассе. Деколи Сесілія дзвонила лише для того, аби випитати у нього, що випікають у кухні або як прикрашають оселю.

Тато пообіцяв знести Сесілію до вітальні, коли настане час розпаковувати подарунки. Вона замовила собі нові лижі. Старі

сягали їй тільки до шиї. Мама запропонувала почекати з лижним спорядженням, доки вона одужає, але Сесілія вперлася на своєму. Вона хоче мати лижі на Різдво, і все на тому!

– Ще не відомо, чи зможеш ти цієї зими стояти на лижах, Сесіліє.

Дівчинка гримнула об підлогу вазою з квітами:

– Я не зможу стояти на лижах дотих, доки не матиму на чому.

Мама, й оком не повівши, принесла віника й лопатку. Це було найгірше. Замітаючи квіти та осколки вази, вона промовила:

– Я тільки подумала, що ліпше було б подарувати тобі щось цікаве, з чим ти могла б сидіти в ліжку.

Сесілії аж стиснуло у скронях. Сидіти у ліжку! На підлогу знову полетіли тарілка та склянка зі соком. Мама не розсердилася й цього разу. Вона лише замітала й згортала на лопатку, згортала й замітала.

Та Сесілія на цьому не зупинилася й додала до свого списку подарунків ще ковзани і санки…

Холодна зимова погода встановилася від початку грудня. Якось зусиллям волі Сесілія зуміла вибратися з ліжка й додибати до вікна. Сніг м'якою периною вкрив замерзлі околиці. У саду на високій сосні тато засвітив різдвяні світелка. На її честь. Звичайно світелками прикрашали маленьку ялинку

перед входом. Між сосновим гіллям удалині виднівся Равнеколлен, Воронів пагорб.

Ніколи ще природа не набувала таких чітких обрисів, як у ці останні дні перед Різдвом. Одного разу Сесілія побачила поштаря, який їхав велосипедом, хоча на дорогах лежав глибокий пухкий сніг, а термометр показував майже десять градусів морозу. Вона усміхнулася, а тоді затарабанила у вікно й помахала йому рукою. Поштар підвів голову й замахав їй у відповідь обома руками. Велосипед перевернувся, і він упав у сніг. Як тільки поштар зник за пагорбом, Сесілія знову видряпалася на ліжко і заплакала. Поштар на велосипеді на засніженій дорозі був наче втіленням самого сенсу життя.

І ще якось, стоячи перед вікном, вона зронила сльозу. Її аж поривало втекти з хати у зимову казку. Перед дверима стодоли забавлялися, пурхаючи туди-сюди, два снігурі. Сесілія мимоволі усміхнулася. Як би їй самій хотілося бути снігурем! У ту ж мить вона відчула, як зволожилися кутики її очей. Вона зняла сльозинку на палець і намалювала нею на віконній шибці янголятко. А коли усвідомила, що намалювала ангела своїми сльозами, знову не втрималася від сміху. Цікаво, у чому, власне кажучи, різниця між сльозами ангела та сльозливими ангелами?

Напевно, дівчинка задрімала, бо аж скинулася, коли грюкнули вхідні двері. Це родичі повернулися із церкви! Сесілія чула, як вони голосно гупали ногами, обтрушуючи сніг. А це що, невже бамкають дзвони?

– Щасливого Різдва, мамо!

– І тобі щасливого Різдва, Туне.

Дідусь закряхтів:

– О, та тут пахне різдвяною вечерею.

– Роздягнися, Лассе.

Сесілії здавалося, наче вона усіх бачить. Бабуся усміхалася й обнімала всіх поспіль, мама скидала свій червоний фартух, водночас обнімаючи дідуся, тато погладив Лассе по голові, а дідусь запалив сигару…

Останнім часом Сесілія навчилася бачити вухами.

Збуджений гамір на першому поверсі несподівано перервав тихий шепіт. А наступної миті тато уже долав сходи, перестрибуючи по чотири-п'ять сходинок ураз.

– Щасливого Різдва, Сесіліє!

Він обняв доньку, обережно пригорнувши її до себе. А потім підійшов до вікна і навстіж відчинив його:

– Чуєш?

Дівчинка звела голову з подушки і кивнула.

– Уже п'ята.

Тато зачинив вікно і сів на край ліжка.

– Я буду мати нові лижі?

Здавалося, вона запитала, наперед сподіваючись одержати негативну відповідь. Тоді б у неї з'явився шанс розгніватися, а це було краще, ніж просто дутися.

Тато приклав палець до уст:

– Без вибриків, Сесіліє. Зачекай і побачиш.

– Отже, будуть.

– Ти справді не хочеш полежати у вітальні на канапі, доки ми будемо вечеряти?

Дівчинка похитала головою. Цей пункт вони обговорювали уже не раз. Краще свіжою та бадьорою з'явитися на розподіл подарунків. Так чи інакше, вона не подужає й шматочка проковтнути зі святкової вечері. Одразу ж виблює.

– Але усі двері хай залишаються відчиненими.

– Звичайно!

– І голосно розмовляйте і… гримайте посудом.

– Тільки цього ще бракувало.

– А коли закінчите читання з Євангелія, хай до мене підніметься бабуся і почитає теж.

– Про це ми вже домовилися.

Мала знову опустилася на велику подушку.

– Можеш подати мені грайлика?

Тато підійшов до книжкової полиці і простягнув їй плеєр та касету.

– З рештою я впораюся й сама.

Тато поцілував доню в чоло.

– Найбільше мені хотілось би посидіти біля тебе, – прошепотів він. – Але є ще й інші, ти ж розумієш. Решту Різдвяних свят я проведу отут з тобою.

– Я уже казала, Різдво слід святкувати як завжди.

– Так, як завжди.

І тато тихо вийшов з кімнати.

Сесілія вставила в плеєр касету із різдвяними піснями Сіссель Хірхебес і невдовзі всім єством поринула у чудову музику. За якийсь час вона скинула з голови навушники – ага, усі вже сіли за стіл. Мама читала Святе Письмо. Коли вона закінчила, родина заспівала "Слався, земле прекрасна".

А тоді бабуся вирушила сходами нагору.

– Я вже йду, Сесіліє!

– Тсс! Ти маєш тільки почитати…

Бабуся сіла на стілець перед ліжком і розгорнула книгу:

– "Це трапилося на ту пору, коли цар Август наказав провести перепис населення у всьому світі..."

Коли бабуся підвела погляд на Сесілію, у тої в очах стояли сльози.

– Ти плачеш?

Вона кивнула.

– Але ж тут немає нічого сумного...

Сесілія знову кивнула.

– "Знаком вам буде таке: ви повинні знайти дитя, котре лежить сповите в колисці..."

– Ти плачеш тому, що це гарно?

Сесілія кивнула втретє.

– Ми плачемо, коли нам сумно, – сказала бабуся за якусь мить. – А часом ронимо сльозу, вражені красою.

– Але ж не регочемо з потворного?

Бабуся замислилася.

– Ми сміємося з клоунів, бо вони потішні. А деколи й тому, що потворні... Поглянь!

Бабуся скорчила бридку гримасу, і Сесілія засміялася.

Бабуся продовжувала:

– А може, нам стає сумно, дивлячись на красу, бо знаємо, що вона не вічна. Або сміємося з потворного, бо знаємо, що це тільки витівка.

Сесілія не зводила з бабусі очей. Її бабуся – наймудріша людина на світі.

– Тобі уже час йти до інших клоунів, – мовила мала.

Бабуся поправила подушку і погладила Сесілію по щоці.

– Я рада, що ти приєднаєшся до нас. А тепер ми повечеряємо…

Коли бабуся була уже на сходах, Сесілія намацала під ліжком ручку й китайський записник Найперше вона записала:

Я уже давно не стою на чужому узбережжі Егейського моря. А хвилі й далі продовжують битися об берег, перекочуючи рінь. І так цілу вічність.

Вона швидко прочитала написане і продовжила:

Ми плачемо, коли нам сумно. Та часом ронимо сльозу, вражені красою. З потішного або потворного сміємося. Можливо, нам стає сумно, дивлячись на красу, бо знаємо, що вона не вічна. А інколи сміємося з потворного, розуміючи, що це тільки витівка.

Клоуни потішні, хоча й жахливо потворні. Коли у гримерній вони скидають із себе маски, то стають гарними. Тому клоуни

такі сумні й нещасливі щоразу, коли заходять у свій цирковий вагончик, грюкнувши за собою дверима.

Сесілія знову задрімала і збудилася тільки тоді, коли тато піднявся нагору, щоби забрати її зі собою.

– Подарунки! – оголосив він.

Тато просунув руки під дівчинку і підніс її догори разом з червоною ковдрою. Подушка залишилася на ліжку, тож Сесілине світле волосся опало додолу. Воно знову відросло.

Біля підніжжя сходів стояв дідусь і Лассе.

– Ти схожа на янгола, – сказав дідусь. – А ковдра – наче рожева хмаринка.

– Ангели спускаються з небес, – проспівав Лассе.

Вони саме пройшли половину сходів. Сесілія, обернувшись, зустрілася з ними поглядом:

– Дурниці! Ангели сидять зверху на хмаринах, – запротестувала вона. – Вони ж не звисають із хмар униз і не баламкають під ними ногами.

Дідусь хмикнув і відповів густою хмаркою диму від своєї сигари.

Тато вклав Сесілію на червону канапу. Під спину дівчинці намостили подушок, щоб вона могла бачити ялинку. Сесілія глянула на вершечок:

– Це не та зірка, що була минулого року.

Мама відразу вихопилася з відповіддю, наче їй було прикро від того, що не все так, як минулого року:

– Не та, знаєш, ми її не знайшли. Тато купив нову.

– Дивно…

Сесілія озирнулася по кімнаті, це помітили й інші. Вони спостерігали за нею і водночас оглядали усе, на чому спинявся погляд малої.

Жоден закуток не залишився темним. Сесілія нарахувала 27 живих свічок, рівно стільки, скільки кілець на старому карнизі у її кімнаті. Випадковий збіг?

Під ялинкою лежало повно пакунків. Усе, як минулого року, та не зовсім: дідусь більше не грав роль святкового ґнома. І це також було умовою Сесілії:

– Терпіти більше не можу тих дитячих витребеньок.

Стіл накрили для кави – горнятка з підставочками, кошик з марципановими тістечками домашнього приготування.

– Подати тобі щось?

– Трошки лимонаду, може. І крухке тістечко без полуничного крему.

Сім'я зібралася довкруг Сесілії. Лассе тримався позаду. Усе було дуже урочисто.

– Щасливого Різдва, Лассе.

– Щасливого Різдва.

– А ось і подарунки, – мовив дідусь. – Цю важливу справу доручено мені.

Уся родина розташувалася навколо ялинки, і дідусь взявся за читання карток на пакунках. Сесілія звернула увагу, що жоден з пакунків не міг бути санками або лижами, але, перш ніж гніватися, вирішила почекати. Вони можуть з'явитися і з будь-якої іншої схованки у домі. Таке вже бувало раніше.

– Сесілії від Маріанни.

Маріанна була її найкращою товаришкою. Хоча подруга жила з іншого боку Леіри, ходили вони до однієї школи.

Згорток був дуже крихітним. Може, прикраса? Або щось новеньке для її колекції коштовного каміння…

Сесілія розірвала папір і відчинила золоту касету. На маленькій подушечці лежав червоний метелик, брошка… Сесілія вийняла його зі свого ложа, і він одразу ж змінив забарвлення: з червоного став зеленим, а за мить блакитним, потім фіолетовим.

– Чарівний метелик…

– Який змінює колір залежно від температури, – кивнув головою тато.

Кожному хотілося потримати метелика в руках. Коли його притискали до долоні, він ставав блакитним та зеленим, і лише у руці Сесілії – фіолетовим.

– Гарячковий метелик, – придумав Лассе. Та всі вдали, ніби не почули його слів.

Наступний пакунок був для братика. Тітка Інґрід та дядько Ейнар подарували йому пару лиж-бігунців.

– Я б віддала перевагу справжнім лижам, – сказала Сесілія. – Саме справжніх я й хочу.

Пакунки переходили з рук у руки. Що менше ставало подарунків під ялинкою, то більше їх назбирувалося на столі та кріслах. Тато позбирав увесь обгортковий папір і запхав його у поліетиленовий мішок.

А тоді дідусь вийшов із вітальні. Дорослі пили каву, Лассе потягував лимонад. Сесілія ковтнула ліки.

Коли дідусь повернувся, у руках він мав щось довге і важке, загорнуте у синій із золотими зірочками папір.

Сесілія аж підвелася на канапі:

– Лижі!

– Для лижної валькірії від дідуся та бабусі, – прочитав дідусь.

– Лижної валькірії?

– Або лижної богині, – пояснила бабуся. – Це ж ти, хіба не знаєш?

Сесілія розірвала папір. Лижі були яскраво-червоного кольору.

– Яка розкіш! Як би мені хотілося їх відразу ж випробувати.

– Будемо сподіватися, скоро ти станеш на ноги.

З цієї миті лижі лежали на канапі поруч з Сесілією, доки розподілялися інші дарунки. Останній пакунок був такий великий, що його внесли знадвору, і він теж призначався для Сесілії. Вона здалеку вгадала, що в середині.

– Санки! Неймовірно!..

Мама нахилилася над донею і погладила по щічці.

– Хіба могли б зважитися подарувати тобі щось інше?

Дівчинка стенула плечима:

– Ви не зважилися подарувати мені ковзани.

– О, цього шансу ми також не проґавили.

Стіл було накрито для довгого кавування. Сесілія задоволено оглядала розмаїття на скатертині: тістечка у кошику, фрукти, марципани, домашні цукерки та горішки. Саме так усе й мало бути. Справжнє Різдво. Саме вона з'їла тільки шматочок різдвяного пирога, а ще попросила для себе підсмажену скибку булки з медом.

Дідусь розповідав про Різдвяні свята у старі часи. Кожнісіньке Різдво ось уже понад шістдесят років він святкував у цій вітальні. Одного року він також був прикутий хворобою до ліжка.

Коли навколо ялинки завели хоровод, у Сесілії почали склепатися очі. Вона попросила, щоб її віднесли нагору. Спершу мама й Лассе кинулися звільняти її від подарунків, але Сесілія наполягала, щоб віднесли до її кімнати. Урешті-решт тато відніс-таки її у ліжко, переконавши, що й завтра ще буде гарний різдвяний день.

Так Сесілія заснула під звуки співів та музики, які бульбашками піднімалися з нижнього поверху до неї. Це бабуся грала на піаніно.

2

Вона збудилася раптово. Була, мабуть, ніч, бо у будинку панувала тиша. Сесілія розплющила очі і засвітила лампу над ліжком.

І тут вона почула голос:

– Як тобі спалося?

Хто це? На стільці біля ліжка нікого не було. І в кімнаті ані душі.

Сесілія підвелася, озирнулася і аж здригнулася: па підвіконні сиділа якась істота. Тільки маленька дитина могла б поміститися там, але це був не Лассе. Хто ж тоді?

– Не бійся, – сказав чужак. І голос його був чистий та прозорий.

Він – або вона – був босоногий і одягнений у білу льолю. На тлі яскраво освітленої сосни надворі Сесілія ледве могла розрізнити обриси його личка.

Вона потерла очі руками, але з'ява у білих шатах не зникала.

Хто це – хлопчик чи дівчинка? Сесілії важко було визначити, бо істота зовсім не мала волосся на голові. Вона вирішила, що, мабуть, хлопчик, хоча могло бути й навпаки.

– Чи ти можеш урешті відповісти, як тобі спалося? – повторив таємничий гість.

– Можу… Але хто ти?

– Аріель.

Сесілія знову протерла очі.

– Аріель?

– Так, це я, Сесіліє.

Дівчинка похитала головою:

– Я й далі не знаю, хто ти такий.

– А ось ми майже все знаємо про вас. Це так, як у дзеркалі.

– Як у дзеркалі?

Аріель так далеко перехилився вперед, що здавалося ось-ось беркицьнеться і впаде на письмовий стіл.

– Ви бачите тільки самих себе. А того, що з іншого боку, бачити не можете.

Сесілію аж пересмикнуло. Коли вона була меншою, то часто стояла у лазничці перед дзеркалом і уявляла, як з його іншого боку існує свій окремішній світ. Часом її охоплював страх, що потойбічні мешканці можуть бачити її крізь скло і підглядати за нею, коли вона отак викаблучується перед своїм відображенням. Або й гірше: ану ж комусь з них заманеться вистрибнути із дзеркала і постати ось тут, у лазничці.

– Ти уже бував тут раніше? – спитала вона. Хлопчик поважно кивнув голівкою.

– Як ти ввійшов?

– Ми всюди можемо ввійти, Сесіліє.

– Тато має звичку перекручувати замок на вхідних дверях. А вікна на зиму щільно зачиняють…

Аріель тільки відмахнувся:

– Таке не має жодного значення для нас.

– Яке?

– Зачинені двері і таке інше.

Сесілія глибоко замислилася. Це було схоже на перегляд фільму. Ось вона відмотала плівку назад і почала спочатку:

– Ти кажеш "ми" і "нас". То вас багато?

Хлопчик кивнув:

– Дуже багато. Вгадуй! Уже гаряче!

Але Сесілія не мала бажання відгадувати загадки.

– У світі живе п'ять мільярдів людей. Крім того, я читала, що Земля має уже п'ять мільярдів років. Ти задумувався над цим?

– Звичайно. Ви приходите і відходите.

– Що ти сказав?

– Кожнісінької секунди Бог зі свого рукава струшує кілька свіженьких новонароджених малят. Фокус-покус! Але й кілька людей зникає назавжди водночас. Довгий-довгий ряд... Сесілія випаде з того ряду.

У Сесілії розпашілися щоки:

– Ти також приходиш і відходиш, правда?

Хлопченя виразно похитало головою, на якій не було жодного волоска:

– Ця кімната була колись спальнею твого дідуся. Ти знаєш про це?

– Ясна річ. Але звідки про це знаєш ти?

Аріель почав баламкати ногами. Сесілії він видавався схожим на ляльку.

– Ось ми й зрушили з місця, – мовив він.

– Як же?

– Ти не відповіла, як тобі спалося. Та все ж ми уже зрушилися з якоїсь точки. Це завжди забирає трохи часу.

Сесілія вдихнула і важко видихнула:

– А ти не відповів, звідки знаєш, що це дідусева спальня.

– "Звідки ти знаєш, що це дідусева спальня?" – повторив Аріель.

– Саме так!

Він усе баламкав і баламкав ногами.

– Ми були уже тут на зорі світу, Сесіліє. Коли твій дідусь був маленький, він провів у ліжку ціле Різдво з важким запаленням легенів. Це було задовго до того, як з'явилися новітні сильні ліки.

– Ти теж тоді був тут?

Він кивнув:

– Ніколи не забуду його сумних очей. Наче двоє покинутих пташенят.

– Наче двоє покинутих пташенят, – прошепотіла Сесілія.

Вона глянула на гостя і скоренько вляглася на подушку.

– Але ж усе минулося. Він цілком одужав.

– Так, він цілком одужав.

Хлопчик зробив різкий рух. За якусь долю секунди він звівся на ноги на підвіконні і заслонив собою майже все вікно. Сесілія й тепер не змогла розгледіти його обличчя через світло знадвору.

Як йому вдалося стати на ноги, не зісковзнувши на письмовий стіл? Здавалося, наче він взагалі не може впасти.

– Я пам'ятаю усіх пастирів на луці, – сказав він.

Сесілія пригадала собі слова з Біблії, які прочитала їй бабуся.

– "Честь і хвала Всевишньому та мир людям на Землі, на яких зійшла Божа ласка", – процитувала вона. – Ти це мав на увазі?

– Небесне військо. Ми були єдиною командою вболівальників.

– Не вірю.

Аріель перехилив голівку, і Сесілія змогла ліпше роздивитися його. Личком він нагадував одну з ляльок її товаришки Маріанни.

– Бідачка, – мовив він.

– Тому що я хвора?

Аріель похитав головою:

– Бридко, мабуть, розмовляти з тим, кому не віриш.

– Пхе!

– Чи це правда, що у деяких людей від недовіри усі нутрощі чорніють?

Сесілія презирливо скривилася.

– Я лише запитав, – запевнив Аріель. – Хоча ми й бачимо, як люди приходять у цей світ і відходять з нього, проте зовсім не знаємо, як це воно – бути з плоті і з крові.

Сесілія завовтузилася в ліжку, але Аріель не здавався:

– Хіба ж не гидко бути недовірливим?

– А ще гидкіше брехати хворій дівчинці просто в обличчя.

Аріель прикрив рота і перелякано шепнув:

– Ангели не брешуть, Сесіліє!

Тепер уже Сесілії забракло повітря:

– Ти справді ангел?

Хлопчик коротко кивнув, наче це була така звична річ, якою не варто й хвалитися.

Сесілія відразу притихла. Спливло трохи часу, перш ніж вона заговорила:

– Я здогадувалася про це весь час. Це правда. Але не сміла запитати, ану ж я помиляюся. Хоча я не зовсім певна, чи вірю в ангелів.

Аріель зневажливо відмахнувся рукою:

– Саме в цю гру ми гратися не будемо. Уяви собі, що я не зовсім упевнений чи ти – це справді ти. У такому разі неможливо буде довести, хто з нас двох має рацію.

Ніби для того, щоб задемонструвати, чи справжній він ангел, Аріель зістрибнув на письмовий стіл, який стояв під вікном, і став проходжуватися по ньому туди й сюди. Час від часу здавалося, ніби він ось-ось утратить рівновагу і впаде на підлогу, але ангел щоразу встигав випростатися. Одного разу Сесілії видалося, що він випростався запізно і мав би впасти, але не впав.

– Ангел у моєму домі, – пробурмотіла Сесілія сама до себе. Це прозвучало, наче заголовок книжки, яку вона читала.

– Самі себе ми називаємо Божими дітьми, – заявив Аріель.

Сесілія глипнула на нього:

– Принаймні тебе це стосується…

– Що ти цим хочеш сказати?

Сесілія спробувала сісти трохи вище у ліжку, але важко впала на подушку.

– Ти ж тільки янголятко, – мовила вона.

Аріель засміявся майже беззвучним сміхом.

– Що тут такого смішного? – запитала дівчинка.

– "Янголятко". Хіба це слово не видається тобі потішним?

Сесілія не зрозуміла, чому слово "янголятко" має бути потішним.

– Ти ж не дорослий ангел, – пояснила вона. – Тому – янголятко.

Аріель знову засміявся, цього разу голосніше.

– Ангели не ростуть на деревах. Насправді ми зовсім не ростемо, тому не можемо стати "дорослими".

– Я зараз зомлію! – вигукнула Сесілія.

– Буде шкода, ми так гарно розговорилися.

– Але я вважала, що майже усі ангели дорослі, – наполягала дівчинка.

Аріель стенув плечима:

– Це не твоя вина. Ти можеш тільки вифантазовувати потойбічний світ.

– То ти гадаєш, ніби дорослих ангелів не буває?

Аріель зайшовся перлистим сміхом. Сесілії це нагадало звук розсипаних по кухонній підлозі кульок, якими бавився Лассе. Того разу вона не допомогла братикові їх позбирати.

– Отже, не існує ані одного дорослого ангела? – допитувалася Сесілія. – Про мене, хай буде так. Але ж нас переконують, що на небі аж юрмиться від дорослих ангелів.

Якусь мить панувала тиша, а тоді Аріель випростав елегантним жестом руку:

– На небі аж юрмиться від дорослих ангелів! – проголосив він. – Аж юрмиться!

Сесілія промовчала, тому Аріель говорив далі:

– З тобою так цікаво розмовляти, Сесіліє.

Сесілія почала гризти свій великий палець і раптом випалила:

– Цікаво, як бути дорослою.

Аріель усівся на стіл, звісивши босі ніжки:

– Хочеш поговорити про це?

Сесілія лежала й дивилася у стелю:

– Мій учитель каже, що дитинство – лише етап на шляху до дорослості. Тому нам слід старанно виконувати всі наші домашні завдання, щоб підготуватися для дорослого життя. Хіба не так?

Аріель кивнув:

– Зовсім навпаки.

– Що саме?

– Дорослість – це лише етап на шляху до того, аби могли народжуватися діти.

Сесілія довго думала, перш ніж відповісти:

– Але ж першими створили дорослих. Якби не так, то не було би й дітей.

Аріель заперечно похитав головою:

– Знову помилка. Першими з'явилися діти, інакше не було б дорослих.

Сесілії спало на думку хитре запитання:

– А що було першим: курка чи яйце?

Аріель знову забаламкав ногами.

– Невже вам і далі не дає спокою давня загадка? Вперше я почув її в Індії від одного старого пташника, але це було багато тисяч років тому. Він схилився над куркою, яка щойно знесла велике яйце, і почухався в голову. "Цікаво, що було першим, – мовив він, – курка чи яйце?"

Сесілія зніяковіло глянула на Аріеля, ангел продовжував:

– Звичайно, першим було яйце.

– Як це?

– Якби не було яйця, не було б і курки. Чи ти гадаєш, що перша курка на світі, тріпочучи крильми, звалилася з неба?

У Сесілії закрутилася голова. Вона не знала, чи усе добре зрозуміла зі слів ангела, але те, що збагнула, звучало дуже переконливо. Нарешті їй вдалося розгадати давню загадку, – подумала вона.

От тільки би вдалося втримати все це в пам'яті до завтрашнього ранку...

– Те ж саме відбувається і з дітьми, – продовжував Аріель. – Вони першими приходять на світ. А дорослі з'являються, спотикаючись, за ними. І що старшими стають, то все більше спотикаються.

Слова Аріеля здавалися Сесілії такими влучними, і, щоб не забути, їй захотілося записати їх у свій китайський записник. Проте вона не зважувалася зробити це на очах у ангела. Натомість сказала:

– Але ж Адам і Єва були дорослими.

Аріель похитав головою:

– Вони стали дорослими. У тому й полягала велика помилка. Коли Бог створив їх, вони були маленькими допитливими дітьми, які лазили по деревах та повагом прогулювалися щойно створеним садом. Який сенс володіти великим садом, якщо у ньому немає дітей, котрі могли б там бавитися!

– Це правда?

– Я уже казав, що ангели не брешуть.

– Розповідай іще!

– Згодом їх спокусила змія, намовивши скуштувати плід із дерева пізнання, і вони почали дорослішати. Що більше їли, то ставали дорослішими. А тоді отак жорстоко їх вигнали з раю дитинства. Двоє шибеників були такими жадібними до знань, що поїли геть усі плоди в раю.

Сесілія не зводила з ангела широко розплющених від здивування очей, а Аріель покровительським поглядом дивився на неї.

– Та ти, напевно, чула про це уже й раніше, – мовив він.

Дівчинка заперечно мотнула головою:

– Я чула, що Адама і Єву вигнали з раю, але ніхто не розповідав мені, що це був рай дитинства.

– Про дещо ти могла б і сама здогадатися. Але ви розумієте лише частку від цілого. Ви бачите усе в дзеркалі, у загадці…

Сесілія лежала і стиха посміювалася:

– У кожному разі я можу собі уявити, як маленькі Адам та Єва стрибають по велетенському райському саду.

– Про що це я говорив?

– Або що?

– Ти чудово вмієш розгадувати загадки. А знаєш що люди використовують тільки кілька відсотків свого мозку?

Сесілія кивнула, саме про це вона читала в часописі "Ілюстрована наука".

– Мені б хотілося послухати ще про Адама та Єву, – попросила вона.

Їй тим часом вдалося підсунутися трохи вище на подушці. Аріель почав розповідати, не перестаючи баламкати ногами:

– Спершу вони почали рости. А потім стали статевозрілими. Це було часткою покарання та водночас благом для Бога і людей.

– Чому?

– Бо тепер вони могли народжувати світові нових людей. З того часу так і повелося. Бог потурбувався про те, аби постійно народжувалися діти, здатні знову і знову відкривати світ, і про

те, щоб його творіння існувало довіку. Бо ж світ створюється наново щоразу, коли у нього приходить дитя.

– Коли народжується дитина, світ для неї ще зовсім новий?

Аріель кивнув.

– Можна зрештою сказати, що це світ приходить до дитини. Народитися – це одержати в подарунок увесь світ із сонцем удень, з місяцем та зорями на синьому небі ввечері; з морем, яке набігає на берег, з лісами, такими густими, що вони й самі не знають усіх своїх таємниць, з дивовижними тваринами, що бродять по горах та долах. Бо світ ніколи не постаріє і не посивіє. Це ви старієте й сивієте. Доки народжуватимуться діти, світ буде таким же новісіньким, як на сьомий день, коли Бог спочивав після його творення.

Сесілія аж рота розтулила від захвату, а Аріель розповідав далі:

– Бог створив не лише Адама та Єву. Тебе також було створено. Одного дня настала твоя черга подивитися на Божі творіння. Тебе струснули з Божого рукава, і ти, живісінька, беркицьнулася в повітрі і побачила, що все навколо надзвичайно гарне.

Сесілія розсміялася і спитала:

– Невже ви й справді були тут увесь час?

Ангел Аріель урочисто кивнув голівкою:

– І тут, і там. Але усе, що пов'язано з актом творення, не менше цікаве нам, як і пів вічності тому. Єдина хиба в тому, що

за всім ми спостерігаємо ніби збоку. У всьому світі тільки діти ще такі ж допитливі, як ми, але й вони згодом, так би мовити, сходять із цього шляху.

Доки Сесілія лежала хвора, їй не раз спадало на думку щось подібне. Дорослі завжди спершу добре подумають, а тоді вже зроблять щось веселе й потішне. Ніщо уже не може їх по-справжньому здивувати і вразити. "Просто так є, Сесіліє", – кажуть вони.

– Бог, напевно, й дорослих трохи любить? спробувала довідатись Сесілія.

– Неодмінно. Хоча, звичайно, вони трохи обчухралися після гріхопадіння.

– Обчухралися?

– Зробили світ звичним для себе. Для ангелів на небесах він не є таким, хоч ми й перебуваємо у ньому вічність. Ми й далі захоплюємося усім, що створив Бог. Урешті він і сам не перестає захоплюватись своїм творінням. Тому більше піклується про маленьких допитливих діток і не так вже й багато уваги приділяє узвичаєним манерам дорослих.

Сесілія думала, думала, аж голова їй почала тріщати. Так траплялося уже й раніше. Не раз, доки вона лежала хвора, голова її від розмаїття думок ставала схожою на шарварок. Тільки тут не треба було купувати квиток, аби потрапити на котрийсь із атракціонів.

– Дорослі, зазвичай, так пригріваються і затишно вмощуються у цьому світлі, що все Боже творіння сприймають

за даність, – пояснив Аріель. – Оце й дивно, бо ж перебувають вони у ньому лише з коротким візитом.

– Згода!

– А ми ж, Сесіліє, говоримо про світ! Так, ніби світ уже сам собою не є сенсацією! Можливо, небесна канцелярія мала би вмістити анонс у найбільші газети: "Важливе повідомлення усім мешканцям світу! Це не просто чутки: СВІТ ІСНУЄ В ЦЮ МИТЬ!"

Сесілії стало млосно від почутого. Її трохи замлоїло й від того, що Аріель без угаву мотуляв своїми босими ніжками.

– Чи не краще було б, якби Бог вигнав з раю бридку змію, а Адамові та Єві на віки вічні дозволив гратися в хованки у великому саду?

Ангел Аріель знову перехилив голівку і відповів:

– Усе було не так просто. Ви, з плоті та крові, не можете, як ангели, вічно жити на небі. Добре Богове серце не хотіло допустити, щоби померли діти. Справедливіше було дозволити їм стати спершу дорослими.

– Чому?

– Людині набагато легше попрощатися зі світом, коли у неї з півдесятка онуків, а сама вона уже слабка, до того ж страшенно втомлена прожитими напруженими днями і їй хочеться спочити.

Сесілія не була в захопленні від його останніх слів.

– Часом трапляється, що й діти вмирають, – заперечила вона. – Хіба це не прикро?

– Хіба це не прикро? – повторив ангел Аріель. – Хіба це не прикро?

Він нічого більше не промовив, і тому Сесілія знову взяла слово:

– Ти певний, що Адам і Єва були дітьми?

– Абсолютно. Хіба тобі ніколи не спадало на думку, що на небесних ангелів найбільше схожі саме діти? Чи може, тобі коли-небудь доводилося бачити ангела із сивим волоссям, згорбленою спиною та глибокими зморшками на обличчі?

Щось у цьому запитанні змусило Сесілію запротестувати:

– А я не вважаю, що моя бабуся бридка лише тому, що вона старенька.

– Що бабуся бридка, – повторив Аріель. – Цього ми не говорили. Але в оболонці її старого тіла живе маленька Єва, яка колись уперше з'явилася на світ. Усе інше нашарувалося з плином років.

Сесілія глибоко зітхнула:

– Якби мені було дозволено висловити свою думку, я б сказала, що весь "порядок творення" досить-таки неправильний.

– Чому це?

– Я не маю ні найменшого бажання ставати дорослою. У кожному разі я ніколи не хочу вмирати. Ніколи!

На обличчя янголятка впала тінь. Він промовив:

– Ти ж можеш спробувати не втрачати зв'язку з маленькою дитиною всередині себе. Як це зробила бабуся. Хіба не вона час від часу прибирає собі маску клоуна, лиш би тебе розвеселити?

– Ти й тоді був тут?

– Звичайно!

3

Наступної миті ангел Аріель стояв на підлозі. Сесілія не бачила, як він зістрибував зі стола, просто опинився перед книжковою полицею і вивчав колекцію кристаликів та коштовних камінців. Він був трохи менший на зріст за Лассе.

– Чудова колекція, – сказав він, не обертаючись.

А тоді повернувся до неї:

– Чи спадало тобі на думку, що кожнісінький камінець є крихітним уламком земної кулі?

– Багато разів… Я збираю лише найгарніші уламки…

– Але, мабуть, ти не замислювалася над тим, що потрохи руйнуєш земну кулю.

Дівчинка здригнулася:

– Як це?

– Ти собі легковажно стрибаєш по світі. Жоден камінь так не зуміє.

Щойно тепер Сесілія цілком виразно побачила його обличчя. Воно було набагато гладше й чистіше, ніж у людей, але й трохи блідіше. Вона уже почала звикати, що він не має волосся на голові. А тепер помітила відсутність вій та брів.

Ангел підійшов до дівчинки і сів на стільці біля її ліжка. Кроки в нього були такі легкі, аж здавалося, ніби він узагалі не торкається підлоги, а пливе кімнатою. Очі світилися, наче пара зелено-блакитних коштовних камінців, а коли він усміхався, як-от зараз, зубки зблискували, ніби білі скалки мармуру.

Під час розмови Сесілія не раз прикипала поглядом до його лискучої голови і врешті не витримала:

– Можна тебе дещо запитати про твоє волосся?

Аріель засміявся:

– Ну що ж, питай. Тоді, можливо, ми поговоримо і про твоє волоссячко.

Вона потупила очі в перину:

– Я думала, що ангели мають довге, світле волосся.

– Це тому, що ти все бачиш у дзеркалі, тобто саму себе.

Відповідь її не цілком задовольнила:

– Ти не можеш просто сказати, чому в тебе немає волосся?

– Шкіра й волосся – це те, що постійно росте на тілі, а згодом відпадає. Це щось таке, що нерозривно пов'язане з плоттю і кров'ю і повинно захищати від пилу та бруду, холоду та спеки. Шкіра й волосся одного походження з хутром тварин і не мають нічого спільного з ангелами. Ти б ще спитала, чи ми чистимо зуби або чи стрижемо нігті що другої суботи.

– Ви нічого цього не робите?

Аріель похитав головою:

– Не це робить нас схожими одні на одних.

– А що тоді?

Він глянув на дівчинку згори вниз:

– І ангели, і люди мають душу, яку створив Бог. Проте ви маєте ще й тіло, яке живе своїм життям. Ви ростете й розвиваєтеся точнісінько так само, як рослини та тварини.

– Фу, – зітхнула Сесілія. – Мені не подобається думати, ніби я тварина.

Аріель продовжував говорити, мов і не почув її слів:

– Усі рослини й тварини починають своє життя як маленькі зародки або клітини. Спершу вони такі схожі між собою, що їх годі розрізнити. Але поступово зародки розвиваються, і з них

може постати все, що завгодно: від куща порічки чи сливового дерева до людини або жирафи. Мине багато днів, перш ніж можна буде помітити різницю між зародком поросяти і зародком людини. Ти знала про це?

Дівчинка кивнула:

– Останнім часом я день у день читала "Ілюстровану науку".

– Щоправда, не знайдеш двох однакових людей, та й поросят також. У всій природі неможливо знайти навіть двох однакових травинок.

Сесілії пригадалася скринька з японськими паперовими кульками, яку їй подарував тато кілька років тому. Вони були такими крихітними, що здавалися їй цілком однаковими. Але досить було покласти їх у воду, як вони набухали і перетворювалися на різнобарвні фігурки. Жодна не була схожа на іншу.

– Я уже казала, що мені не подобається думка, ніби я тварина, – повторила дівчинка.

Аріель обережно поклав свою руку на ковдру. Сесілія ледь відчувала дотик на своїй нозі.

– Ти тваринка з душею ангела, Сесіліє. Так будуть і вівці цілі, й вовки ситі. Тебе це влаштовує?

– Не знаю…

– Це саме той випадок, коли якась комбінація є витвором мистецтва. Душею ти нічим не відрізняєшся від ангелів на

небесах: "Добривечір, юний пане! Мене звати Сесілія Скутбю. Чи можу я розраховувати на наступний танець?"

Ангел Аріель змахнув одною рукою і глибоко вклонився, наче учень зі школи танців.

– Але тіло, в якому ти живеш, – продовжував він, – є з плоті і крові, так само, як тіла корів чи верблюдів. Тому на твоєму тілі росте волосся, звичайно, здебільшого на голові, але воно росте й в інших місцях, головне, аби почався процес росту. Усе швидше й швидше, Сесіліє. Час іде, а ріст відбувається все інтенсивніше. Природа постійно нашаровується навколо тіла дитини з моменту її появи на світ. У ту мить, як ви вислизаєте з рук Творця, ваше тіло таке ж чисте й гладеньке, як у ангелів. Та недовго, бо гріхопадіння вже гряде. Всередині тілесної оболонки починає бунтувати плоть і кров, а як наслідок – ви не можете жити вічно.

Сесілія прикусила губу. Вона не любила розмов, які стосувалися тілесної оболонки. Не подобалася їй також думка про те, що вона вже почала дорослішати.

– У Лассе, доки йому не виповнилося два роки, на голові не було ні волосинки, – мовила вона.

– Нема потреби мені про це розповідати.

– Тоді ти знаєш, що у лікарні я одержувала сильні ліки, і тому у мене випало геть усе волосся.

Аріель кивнув:

– Тоді ми більше були схожі одне на одного.

– Власне кажучи, я мала одержати таке саме повторне лікування, але потім ми передумали…

– І про це я знаю.

– Бабуся переконала всіх, навіть лікарів. Її не впізнати, коли вона наполягає на своєму. Отож ми спакували речі і поїхали геть із лікарні. Однак кілька разів на тиждень приходить Христина. Вона сиділка…

– Це я знаю.

Сесілія глянула на стелю. Якийсь час вона лежала отак і думала про все, що сталося за останні місяці. А тоді знову повернулася до Аріеля:

– Не може бути, що ти справжній ангел.

– Я вже казав: ангели не брешуть.

– Але якщо брешеш, тоді ти не ангел, а отже, брехня можлива.

Він важко зітхнув:

– Яка ж заплутана і перекручена ваша недовіра!

Тіло Сесілії пронизав холодок. Може, тому, що вона така недовірлива?

– Чи можна задати тобі типово безглузде питання? – спитала вона.

– Питати ніколи не є безглуздо.

Вона одразу ж і випалила:

– Ти хлопчик чи дівчинка?

Аріель дзвінко розсміявся. Сесілії той сміх нагадав забаву із пляшками, наповненими водою: коли об них ударяти, вони по-різному дзвенять. Сміх був такий приємний, що вона запитала ще раз:

– Ти хлопчик чи дівчинка?

Він, мабуть, бачив її наскрізь, бо, перш ніж відповісти, знову засміявся, і було помітно, що це – спеціально для неї.

– Дуже земне запитання.

Сесілія відчула себе несправедливо ображеною. Хіба не він сам щойно сказав, що задавати питання не безглуздя?

– На небі не буває жодних особливих відмінностей, – урочисто запевнив він. – Але можеш називати мене "хлопчиком".

– А чому ж тоді такі "особливі" відмінності існують тут?

– Про це ми вже говорили. Повинні існувати дві різні статі, щоби могли народжуватися діти. Ти сама це знаєш, Сесіліє. Розмовляти на такі теми не дуже приємно для ангелів.

– Вибач!

– Та ні, нічого. Господь, напевно, не робив би різниці між хлопчиками та дівчатками, якби вони не мали стати жінками й чоловіками й не покликані були народжувати дітей. Створюючи їх, він, мабуть, нічого іншого придумати не зміг. Ти можеш запропонувати щось краще?

– Не знаю.

Тепер він заговорив збудженим голосом:

– Якби ви розмножувалися брунькуванням, ти б, напевно, запитала, чому саме так? Як би там не було, усе могло б бути інакше. Ви могли б, наприклад, жити під землею, замість метушитися на поверхні земної кори. Очевидно, можливо побудувати міста та села під землею, якщо для цього існують сприятливі умови. Якщо ж їх немає, можна потурбуватися про те, аби вони з'явилися. Звичайно, щоби створити світ, треба мати дрібку майстерності, але ж кожен процес творчості починається з чистого аркуша.

– Думати про це не просто, – мовила Сесілія. – Але що більше я думаю, то непростішим усе стає.

– Що саме?

– Що на землі є два типи людей.

Аріель хитрувато усміхався:

– На цю тему ми також постійно ведемо дискусії на небі. Однак вони відбуваються інакше.

– Чому?

– Бо ми говоримо про істот, відмінних від нас. Як дивно, що ми є тими, ким ми є. Не думаю, що знайдеться камінь, якому дивно бути каменем. Напевно, не існує жодної черепахи, якій дивно і незвично було би бути черепахою. Але будь-якій людині здається дивовижним той факт, що вона людина. І я цілком погоджуюся з людьми. Ніколи не відчував своєї спорідненості з каменями чи з черепахами.

– А чи не дивно тобі, ангелові, що ти ангел?

Аріель замислився на мить, перш ніж відповісти.

– Це зовсім щось інше, бо я існую вічно. А ти будеш Сесілією Скутбю лише коротку мить.

– Саме так! І тому для мене так незбагненно і дивно бути собою.

Увесь витвір Творця, звичайно, загадка, – прорік Аріель. – Та найдивнішим є те, що там чи сям у цій великій загадці знайдуться живі істоти, які самих себе сприймають теж, як загадку.

– Чому це аж так дивно?

– Уявляєш собі, що криниця могла б утопитися у власній дивовижній глибині.

– Це траплялося зі мною багато разів, – запевнила Сесілія.

– Що саме?

– Я стояла перед дзеркалом і дивилася собі у вічі. Мені видавалося, наче я криниця, і така глибока, що не можу побачити в ній дна.

– Це тому, що ти без кінця змінюєшся. У змінах, котрі відбуваються постійно і потрохи, нічого фантастичного немає. Якби личинка вміла думати, вона б, напевно, неймовірно здивувалася, побачивши себе метеликом. Бо ж цей процес триває лише одну ніч! Що ж до ангелів, то їх також приголомшує блискавичне перетворення маленької дівчинки у жінку. Для нас – це мізерний проміжок часу і майже непомітний.

– Чому?

– Ангели мають безмір часу, Сесіліє, а різниця між дівчинкою та дорослою жінкою дуже велика.

– Ви й справді провадите подібні розмови на небі?

Аріель зніяковіло кивнув головою. Він окинув поглядом кімнату і сказав:

– Але намагаємося не робити цього в присутності Бога. Він страшенно чутливий до критики.

– Ніколи не повірю.

– Та ж ви вірите у все, що завгодно. Ми там, на небі, можемо охопити уявою набагато більше, ніж ви.

– Я вірю, що Бог стоїть вище за будь-яку критику.

– Ти ж ніколи не стикалася з ним віч-на-віч. А якби ти сама створила цілий світ, то, мабуть, також трішки боляче сприймала б критику. Ми говоримо про дуже поважні речі. Хоча й високо цінуємо Бога за все, що він створив, і вважаємо його витвір майже геніальним, це ще зовсім не означає, що усе не могло б бути зроблено інакше. Бог, завершивши свою працю, так страшенно втомився, що відпочивав увесь сьомий день. Він просто падав з ніг від утоми, уявляєш? Думаю, мине немало часу, перш ніж йому знову захочеться спробувати себе у творчості.

Сесілія була зайнята своїми думками:

– А якби існувала лише одна стать. Або, скажімо, три. Так, три, це був би найкращий варіант.

– Гадаєш, чоловіка і жінки недостатньо для дійства?

– Дійства не бракує, особливо, коли у сім'ї купа дітей. Ти, здається, не дуже добре обізнаний із земним життям.

Аріель здвигнув плечима:

– Я хотів би пізнати більше.

– Якщо б для народження дітей, – провадила своє Сесілія, – необхідними були три статі, дітей з'являлось би менше, і це було б першим кроком до розв'язання проблеми перенаселення планети…

– Почекай, – утрутився Аріель. – Ти забігла надто далеко вперед.

Сесілія розчаровано зітхнула:

– Я думала, для ангелів час – не проблема.

– Тільки не тоді, коли ви говорите про народжуваність і таке інше. Тоді ми так далеко від небес, що час починає стосуватися навіть нас.

– На мою думку, ліпше, хай уже троє людей так сильно полюблять один одного, аж захочуть разом мати дитину, ніж двоє випадкових мають упасти в обійми один одному і зачати дитину тільки тому, що вони дозріли до цього.

– Чиста математика Дві статі, котрі хочуть мати дитину, не можуть її зачати без допомоги третьої. Це ти мала на увазі?

Дівчинка кивнула:

– Коли дві із трьох статей забажають дитини, третя може сказати: "Ні, друзі. Одному з нас слід виявити розсудливість. Почекаємо рік або два. Я не готовий зачинати дітей саме тепер. Навіщо поспішати?"

Їй стало смішно з власних слів, усміх осяяв і личко Аріеля:

– Схожі потішні ідеї ми також не раз обговорюємо на небі.

Та Сесілія сказала ще не все:

– Крім того, більше близьких людей могли б доглядати свою дитину, коли вона, скажімо, захворіє. Двоє батьків мали би змогу присвятити трохи часу собі, тоді як третя мама чи тато піклувались би про дитя. А ще дитину любило би більше людей. Та й узагалі, з'явилось би більше тих, хто любив би один одного.

Обличчя Аріеля набуло незрозумілого виразу. Здавалося, наче він сидить тут з цією незворушною маскою на лиці уже цілу вічність. Урешті він промовив:

– Невже й справді люди люблять ся між собою лише в родині?

– Може й ні, але повір, стало би більше любові у світі, якби діти мали по троє, а то й по четверо батьків. От тільки…

– Що?

– … стало би й більше скорботи.

– Скорботи?

Сесілія знову закусила губу, а тоді продовжила:

– Коли хтось помре, за ним сумуватиме більше людей, ніж звичайно. Аріель лише похитав головою:

– Знову ти поспішаєш.

– Чому це?

– Якби було так, як ти кажеш, то й ласки та втішання було би теж більше.

– І так би усе наростало, далі й далі.

Ангел кивнув:

– Але якщо у кожній сім'ї тільки двоє дітей, то врешті-решт людей на землі залишиться не так уже й багато.

– Чому ти так думаєш?

– Якщо у трьох дорослих народжуватиметься лише по двоє дітей, кількість людей поступово зменшуватиметься. І колись цей процес припиниться назавжди.

Сесілія засміялася:

– Одного чудового дня залишаться тільки Адам та Єва, і все знову почнеться спочатку. От якби їм простили оте гріхопадіння, тоді б вони змогли жити в раю вічно. Гарно було би, правда?

– Справді, не так уже й зле. Але ми заповзялися критикувати сам світовий устрій.

– А це не має сенсу? Ти говориш майже, як моя мама. Немає жодного "сенсу" жалітися на твою хворобу, – каже вона. Але ми уникаємо розмов про хвороби і таке інше.

– Я нічого й не казав про хворобу. Але обіцяю завести балачку про три статі, як тільки з'явиться нагода погомоніти з Богом. Він уміє оцінити гумор.

– Справді?

Ангел усміхнувся, його аж розпирало від пихи:

– Бачила коли-небудь слона? Ти й уявити собі не можеш, як у нас на небесах полюбляють жарти про слонів. А ще про жирафів.

Сесілія не була в захопленні від того, що ангели дозволяють собі жартувати над Божим творінням. Надто це легковажно.

– Сподіваюся, про мене там анекдоти не ходять, – сказала вона.

– Та ні, що ти. Ніколи не доводилося чути жодного жарту про Сесілію. І хоча ти можеш збагнути далеко не все, розумієш, однак, що зараз уже запізно вносити якісь корективи у Божий витвір.

– Можливо..

– Хочеш, розповім тобі одну таємницю?

– Звичайно!

– Якось ми, як уже не раз, говорили між собою про те, як усе є і як могло би бути. Бог почув і розпачливо сплеснув руками: "Я свідомий, що світ можна було влаштувати інакше, але що зроблено, те зроблено".

Сесілія аж рот розкрила від таких нечуваних слів:

– Жоден священик не погодиться з тобою.

– Отже, хтось із них помиляється: або священики, або сам Бог.

Сесілія позіхнула, затуливши рот долонею. У ту ж мить ангел нашорошив вуха.

– Скоро прийде твоя мама, – мовив він. – Мені треба поспішати…

– Я нічого не чую.

– Вона зараз буде тут.

Сесілія чула, як у сусідній кімнаті задзвенів будильник:

– Ти зникнеш?

Аріель похитав головою:

– Я вмощуся на підвіконні.

– Мама може тебе побачити?

– Не думаю.

Тієї ж миті ввійшла мама.

– Сесіліє?

– Гм…

– У тебе світиться?..

– Ти ж бачиш.

– Я хотіла тільки довідатися, як ти себе почуваєш.

– Уже ранок?

– Третя.

– Щойно дзвонив будильник.

– Я поставила його на третю годину.

– А навіщо?

– Бо дуже люблю тебе. Мені стало шкода, що цілу ніч, до того ж різдвяну, я не буду тебе бачити.

– Не турбуйся, йди спати, мамо.

– А ти заснеш?

– Часом я сплю, а деколи лежу і думаю. Мені тяжко провести межу.

– Може, щось хочеш?

– У мене є вода…

– А може, тобі треба в туалет?

Дівчинка заперечно похитала головою:

– Ви так гарно співали. Я заснула, коли бабуся грала на піаніно.

– Може, трохи провітрити кімнату?

– Хіба трохи.

Мама рушила до вікна. Сесілія боялася, що вона помітить Аріеля на підвіконні, але доки мама йшла, ангел розчинився у повітрі.

– Поглянь, які морозяні троянди на шибках, – сказала мама. – Просто диво, як це вдається, – малюються самі собою.

Мама відчинила вікно.

– Більше, ніж диво, мамо. Усе це я зуміла набагато краще збагнути, відколи хворію. Здається, ніби цілий світ набув чіткіших обрисів.

– Так часто буває. Досить підхопити важкий грип, і тоді навіть спів птахів за вікном звучить зовсім інакше.

– Я розповідала, як поштар помахав мені рукою?

– Так, так… Розповідала. А тепер я зачиню вікно.

Мама знову підійшла до ліжка і обняла Сесілію:

– Спи гарно. Я поставлю будильник на сьому.

– Нема потреби. Це ж Різдво.

– Саме тому. Але Сесіліє…

– Так, мамо?

– Давай перенесемо твоє ліжко до нашої спальні. Це було би, можливо, краще для тебе, а для нас із татом трохи простіше.

– Хіба ви не можете приходити сюди?

– Звичайно, можемо. Тобі достатньо дзвонити у дзвоник. Навіть серед ночі.

– Добре, мамо. А знаєш що?..

– Що, доню?

– Якби я була Богом, то створила би для кожної дитини щонайменше трьох батьків.

– Чому ти так кажеш?

– Ви б тоді не так утомлювалися. Мали би з татом змогу побути трохи наодинці, тоді як третя мама або тато піклувались би про Лассе та про мене.

– Тобі не слід так говорити.

– Чому ж ні? Я знаю, що світового устрою не змінити. Просто часом мені здається, що Бог – великий безумець. До того ж зовсім не всемогутній.

– Ти, напевно, трішки сердита через те, що хворієш.

– Трішки?

– А може, й дуже сердита. Ну, спи тепер. Гнів тут не допоможе, Сесіліє.

– Гнів тут не допоможе, Сесіліє. Ти говорила це уже сотні разів.

– Але я сподіваюся і молюся, аби ти знову одужала. Усі ми сподіваємося й молимося.

– Звичайно, я одужаю. Це наймудріше, що ти сказала за уже довгий час.

– Завтра прийде Христина і зробить тобі укол.

– Так ти її й побачиш!

– Чому ти так кажеш?

– Думаєш, Христина подолає довгий шлях до нас у перший же день Різдва? До того ж вона не вірить, що ліки допоможуть. Ти геть здуріла, мамо. А все через те, що надто довго живеш.

– Та, ясна річ, вірить вона у допомогу ліків. І я вірю… Ти певна-таки що не хочеш перебратися до нашої спальні?

– Я скоро стану дорослою і хочу мати свою кімнату, хіба не розумієш?

– Звичайно.

– Не маю жодного бажання лежати й слухати, як ви хропите.

– Можу собі уявити.

– Не ображайся… І дякую за подарунки.

– Вимкнути світло?

– Не треба, я зроблю це сама, коли закінчу міркувати.

4

Коли мама повернулася до своєї спальні, Сесілія витягнула з-під ліжка ручку та записник і написала:

Кожнісінької секунди кілька свіженьких немовлят струшується з рукава природи. Фокус-покус! Але щосекунди багато людей також: зникає. Довгий-довгий ряд, і Сесілія вийде з того ряду… Не ми приходимо у світ, а світ приходить до нас. Народитися – це одержати у дарунок цілий світ.

Якось Бог сплеснув розпачливо руками і сказав: "Я свідомий, що світ можна було влаштувати інакше, але що зроблено, те зроблено, я ж не всемогутній".

Сесілія поклала своє письмове причандалля на місце і задрімала.

Вона не знала, скільки минуло часу. Коли розплющила очі, світло з великої сосни в саду заливало кімнату. Крижані троянди на віконному склі здавалися золотими.

– Аріелю, – прошепотіла вона.

– Я тут.

– Але я тебе не бачу.

– Тут…

Щойно тепер вона помітила його. Він собі зручно влігся на верхній книжковій полиці, там, де не було книжок.

– Як тобі вдалося туди видряпатися?

– Для ангела це зовсім не проблема. Добре спалося?

Уже наступної миті він стояв на підлозі. Сесілія не помітила, як він зістрибнув, і не почула гупання ніг від приземлення. Просто Аріель ураз опинився на підлозі і тепер розглядав нові лижі.

– Чудові лижі, – мовив він. – І саночки також!

Аріель обернувся до дівчинки, і вона знову побачила, який він гарний. Очі були ще кращі, ніж їй здалися спершу, зеленкуваті й загадкові. Сесілії вони нагадували якийсь коштовний камінець, зображення якого вона бачила у великій енциклопедії коштовного каміння. Чи не зоряним сапфіром він називався?

– Звідки ти знав, що має прийти мама? – запитала вона.

– "Що має прийти мама", – повторив Аріель. – "Звідки ти знав, що має прийти мама?"

– Перестань!

– Я тільки смакую слова.

– Смакуєш слова?

Він кивнув:

– Це єдине, що може смакувати ангел.

– І які вони на смак?

– Трохи дивні.

– Чому?

– Тобі не видається дивним, що колись ти лежала й плюскотілася в маминому животі?

Сесілія зітхнула.

– Звідки ти знав, що мама прийде? – повторила знову.

– Вона поставила годинник на третю.

– Хіба ти бачиш крізь стіни?

Аріель підступив на крок ближче:

– Перестань плести дурниці. Ваші "стіни" не є стінами для нас.

Від здивування вона аж піднесла руку до рота:

– У тебе рентгенівський зір. Може, й тіло моє бачиш наскрізь?

– Може, й так, але треба налаштуватися. Зате я не розумію, як спожита вами їжа замішується у шлунку і потім стає плоттю та кров'ю.

Сесілію пересмикнуло:

– Поговоримо про щось інше.

– Не маю нічого проти.

– Підійди ближче.

Раз – і Аріель уже на стільці перед ліжком. Він ніби перенісся у просторі, не зробивши для цього жодного кроку. Так кадри слайдів змінюють одні одних, досить увімкнути проектор.

– Я не бачила, щоб ти рухався, – сказала вона. – Просто враз опинився біля мене.

– Ми не маємо потреби "рухатися" у вашому розумінні цього слова. Варто тільки вказати місце, і я відразу там з'явлюся.

– Поясни детальніше. А ще розкажи, як тобі вдається проходити крізь зачинені двері. Цього мені ніяк не збагнути.

Аріель завагався:

– Добре, але за однієї умови.

Сесілія здригнулася:

– Я й не знала, що ангелам для добрих вчинків потрібні якісь умови!

– Але ж ти не просиш мене зробити комусь добро, а хочеш вивідати небесні таємниці.

– То що за умова?

– Ти розкажеш мені про земні таємниці.

– Ха, та ти ж усе знаєш!

Аріель зручніше вмостився на стільці:

– Я, наприклад, зовсім не знаю, що це таке – бути з плоті і крові. Я не знаю, як дорослішають. Або як це – споживати їжу, мерзнути, бачити сни, особливо солодкі сни.

– Але ж ти розмовляєш не зі мною першою. Хіба не сам казав, що ангели живуть вічно?

– А ще я казав, що ангели не перестають дивуватися з витвору Творця. До того ж ми не так часто з'являємося людям. Востаннє я заступав на ангельську вахту понад сто літ тому в Німеччині.

– Біля кого ти тоді сидів?

– Він називався Альберт і був дуже хворий.

– Як йому велося?

– На жаль, не дуже добре. Тому-то й я сидів біля нього.

Сесілія хмикнула:

– Сподіваюся, ви приходите в гості не лише тоді, коли справи зовсім кепські. Нічого безглуздішого мені ще не доводилося чути.

– Хіба втішати когось у біді безглуздо?

– А він тобі не розповів, як це бути з плоті і крові?

Аріель похитав головою:

– Для цього він був надто малим.

– Шкода…

– Чому?

– Бо тепер усю роботу доведеться виконувати мені.

– То ж ти дотримаєш обіцянки?

Сесілія зробила зусилля, аби підсунутися вище:

– Спробую. Але ти починаєш першим.

– Згода!

Аріель зручно вмостився. З-під білої льолі визирали дві босі ніжки, він поклав їх на Сесілине ліжко. Литки були такими гладенькими, як у новонародженого маляти, навіть жодного брижика на них не виднілося.

До зустрічі з Аріелем Сесілія й не підозрювала, що волосся на тілі може мати щось спільне з рослинним та тваринним світом. Тепер вона розуміла: ангели з волосатими ніжками мали би дивний вигляд. Щось росте й дозріває на деревах. Або на людях і тваринах. Часом на камінні, наприклад, мох і лишайники. Тільки на ангелах нічого не може прорости.

Сесілія приглянулася до нігтиків на його ногах. Ясна річ, ніколи не виникне потреби їх обстригати. Вони нагадали їй один із камінців колекції. Як же він називався? Гірський кришталь?

– Ангели втомлюються? – запитала дівчинка.

– Чому ти питаєш?

– Бо ти поклав ноги на моє ліжко.

– Я бачив, як поводять себе люди, коли хочуть створити затишну атмосферу для розмови.

– Знову дражнишся. Чому б тобі не бути самим собою? "Соромся", – любить говорити моя мама.

– Тоді я попросив би тебе сісти у ліжку. Дуже нудно розмовляти з людиною, яка тільки й знає собі, що лежить та й лежить.

– Але ж я досить-таки хвора.

– Підводься, Сесіліє, не лінуйся.

Мала спробувала виконати прохання ангела, і невдовзі обоє уже сиділи валетиком, обличчям одне до одного: Сесілія – у ліжку, а Аріель – на стільці. Сесілія почувала себе набагато ліпше. Уже давно вона не сиділа випроставшись. Дівчинка замислилася, про які б то земні таємниці розповісти ангелові. Але Аріель почав першим:

– Багато людей уявляють ангела такою собі безтілесною тінню, яка пурхає у просторі поміж небом і землею.

– Саме такими бачилися ангели і мені.

– Але ж усе зовсім навпаки. Це ви нам уявляєтеся легкими, невагомими, наче повітря. Коли ти копаєш камінь, твоя нога ударяється об нього. Якби я зробив те саме, моя нога пройшла б його наскрізь. Для мене він не твердіший за клапоть туману.

– Тоді мені зрозуміло, як вам удається проходити крізь двері та стіни, не вдарившись об них. Але я не розумію, чому ті стіни не валяться.

– Коли ти йдеш крізь туман, він же не рветься. Або, коли ти думаєш, хіба можуть твої думки заподіяти шкоду навколишньому світові?

– Ну, гаразд. А може ти вмієш пройти крізь стіну, бо й справді безтілесний?

– Помацай мою ногу, Сесіліє.

Дівчинка стиснула великий палець його ноги. На дотик він був наче сталь.

– У нас набагато твердіше тіло, ніж у будь-якого іншого створіння на світі, – мовив Аріель. – Ангелові ніколи не судилося вмерти, бо він не має тіла з плоті й крові, від якого могла б відділитися душа.

– Ти, певно, радий цьому…

– У природі ж так не буває. Тут усе легко знищити. Навіть гора під впливом природніх сил поступово руйнується і стає прахом.

– Дякую за інформацію, але це я чудово знаю.

– Це ви для нас – тіні, Сесіліє, а не навпаки. Ви приходите й відходите. Це ви не триваєте. Несподівано вигулькуєте, і щоразу це диво, коли новонароджене дитя лежить на маминому животі. Але так само несподівано й зникаєте. Бог бавиться вашим життям, наче мильні бульбашки видуває.

Сесілія прижмурила очі:

– Вибач за відвертість, але від твоїх слів пахне паленим.

Ангел кивнув:

– Непогано сказано. Усе в природі схоже на повільну пожежу. Боже творіння лежить собі і поволі тліє.

– Нічого приємного у цьому не бачу. Та й взагалі, мені не подобається думка, ніби я "тінь".

Аріель затулив рот долонею, так ніби враз зрозумів, що сказав забагато.

– Ви не є тінями один для одного, – поспішив він виправитися. – Хіба твоєму татові не доводиться кожного разу добре напружити м'язи, щоби знести тебе до вітальні?

– Бе, бе, бе!

– Нащо ти так робиш?

– Ти весь час хитро виплутуєшся, але так і не зміг мене переконати, що усе, що ти сказав, – правда.

– Знову все спочатку!

– Що саме?

– Ти й далі думаєш, ніби я брешу.

Сесілія вдала, ніби не почула:

– А ти зможеш, скажімо, пройти крізь стіну до спальні тата й мами і подивитися, чи вони сплять?

– Не варто надто часто гратися у ці ігри…

– Лише один раз, добре?

Аріель підвівся зі стільця і поволі рушив. Порівнявшись зі стіною, він не зупинився. Сесілія бачила, як він прослизнув крізь неї. По цей бік виднілася тільки його ступня, але й вона зникла. За кілька секунд Аріель тим самим шляхом повернувся. Він просочився крізь стіну і стояв посеред кімнати.

– Обоє сплять, – повідомив він. – Тато обняв маму рукою за плечі. Будильник наставлено на сьому.

– Браво! – вигукнула Сесілія і заплескала в долоні. – І зовсім немає потреби переносити моє ліжко до них у спальню.

– Коли виникне потреба, я збуджу їх швидше, ніж будь-який будильник.

– Правда?

Аріель втомлено усміхнувся. Звісно, вона не повірила і цього разу.

– Так потішно щоразу за ними спостерігати. Вони думають, ніби прокидаються самі, а тоді кажуть: "Як дивно, що я пробудився саме у цю мить. Я відчув щось погане".

– Певно, весело, таке чути.

– А ще весело підглядати за дорослими, коли вони сплять. Тоді вони часто схожі на маленьких дітей. Можливо, їм сниться, ніби вони гуляють надворі і граються в сніжки.

Сесілія пожвавішала:

– Яка чудова ідея! Ти міг би спуститися вниз і принести мені сніжку? Тобі ж навіть двері не треба відчиняти.

– Мені достатньо лише простягнути руку з вікна, – сказав ангел, устаючи. – На підвіконні лежить купа снігу.

Так Аріель і зробив. Він скочив на письмовий стіл, і Сесілія бачила, як він простягнув руку крізь зачинене вікно. А наступної миті уже стояв на підлозі й тримав у руках грудку снігу. Шибка зосталася цілою.

У дівчинки аж очі розширилися від зачудування:

– Диво та й годі!

– Ну що, тепер задоволена?

– Не зовсім. Я хочу сама потримати сніг у руках.

– Будь ласка, – і Аріель кинув сніжку їй на ковдру. Сесілія взяла грудку в долоні.

– Яка холоднюща, – сказала вона. – Я вперше тримаю в руках цьогорічний сніг.

– "Цьогорічний сніг", – повторив Аріель. – Це звучить майже так само, як "фрукти сезону" або "морські делікатеси".

Сесілія притулила сніг до щоки. Коли він почав танути, вона вкинула його у склянку на нічному столику. Аріель знову примостився на стільці.

– А я ніколи так і не відчую снігу, – промовив він майже ображено. – Знаю, що ніколи не зможу його відчути. Хай би навіть цілу вічність намагався це зробити.

– Не вигадуй. Ти ж тільки-но відчув його в руках.

– Нічого я не відчув. Ангели нічого не відчувають, Сесіліє.

– Ти не відчув його холоду?

Аріель розчаровано розвів руками:

– Скоро сама переконаєшся. Відчути грудку снігу для нас те саме, що відчути думку. Ти ж теж не можеш по-справжньому відчути спогад про торішній сніг.

Дівчинка похитала головою.

– Як ти відчуваєш сніжку? – знову спитав Аріель.

– Холодна… крижана.

– Це ти вже казала.

Вона до краю напружила свою уяву:

– Пощипує шкіру. Лоскоче, як міцна м'ята. Ти тремтиш, тобі хочеться зігріти руки. А загалом, це – чудове відчуття.

Аріель зацікавлено схилився над нею, доки вона пояснювала.

– Я ще ніколи не пробував м'яти на смак, – сказав він. – І ніколи не тремтів.

Щойно тепер Сесілія збагнула, що Аріелеві розуміти земні речі так само непросто, як їй небесні.

– Певно, бридко брати в руки те, чого не відчуваєш? Схоже на знеболення у зубного лікаря. Найгидкіше з відчуттів, котрі я знаю.

– "Знеболення у зубного лікаря", – повторив ангел.

– Та, мабуть, ще бридкіший стан повного оніміння від знеболення. Тоді навіть не відчуваєш, що взагалі живеш.

На личку Аріеля застигло нерозуміння:

– Ти можеш відчувати усім тілом?

Сесілія засміялася:

– Тільки не волоссям. І не нігтями.

– Зате шкірою, а вона в тебе майже всюди. Плоть і кров утворюють чарівну одіж, за допомогою якої ви можете відчувати все навколо. Це ж треба було так усе владнати! Незбагненно, правда?

– Чарівна одіж?

– Твоя шкіра, Сесіліє. Я маю на увазі дивовижне плетиво нервових волокнинок. Коли Бог створював світ, він улаштував так, аби витвір зміг відчувати сам себе. Спритно, чи не так?

– Можливо…

– Ви усюди такі ж чутливі?

Сесілія замислилася.

– Мені не завжди подобається лоскіт. У деяких місцях лоскіт приємний. Часом буває приємно аж до болю. Можеш уявити, що буває приємно аж до болю?

– "Можеш уявити, що буває приємно аж до болю?"

– Ти знову за своє.

Аріель похитав своєю безволосою голівкою:

– Я тільки намагаюся зрозуміти, про що ти говориш. А може бути так боляче, аж приємно?

– Ні…

– Вибач, що я питаю. Ангели майже нічого не знають про біль.

– Невже ви й справді такі нечутливі, як земля та каміння?

Аріель поважно кивнув:

– Щонайменше, як вони.

– Не знаю, чому б я надала перевагу.

– Бути каменем чи ангелом?

– Якби у мене не було жодних відчуттів, я б ніколи й не прагнула скуштувати болю. Краще уже все знеболити до оніміння.

– Мені здається, ти терпіти не можеш не так місцеве знеболення, як самого дантиста.

Сесілія погодилася з ним:

– Сумніваюся, однак, що ангели не знають різниці між добром і злом.

Знову їй мало не зірвалося з язика, що вона не надто вірить в існування ангелів. Сесілія зразу ж перевела мову на інше.

– Чому ти не маєш крил?

Аріель засміявся:

– "Ангельські крила" – це лише давній забобон з тих часів, коли люди вірили, що земля плоска, як пательня, і що ангели постійно пурхають туди й сюди поміж небом і землею. Усе не так просто.

– А як?

– Птахам потрібні крила, щоб підняти себе в повітря, бо вони створені з плоті й крові. Ми ж створені. з духу, і крила для пересування нам не потрібні.

Дівчинка усміхнулася:

– Те ж саме відбувається і з моїми думками, їм зовсім ні до чого крила, щоб літати по світу.

Вона ще навіть не договорила до кінця, як Аріель зісунувся зі стільця і закружляв кімнатою, наче повітряна кулька. Сесілія слідкувала за ним очима.

– Ого! – вигукнула вона. – Це, напевно, чудово!

Аріель опустився на підлогу перед книжковою полицею:

– Не знаю.

– Дивне то, мабуть, відчуття – нічого не відчувати.

– Але ж і твої думки не можуть відчувати, що вони думають. Вони ж не грудочка снігу у твоїх руках.

Ангел підняв нові лижі і підніс до Сесілії:

– Приємно стояти на лижах?

Сесілія кивнула:

– Скоро я їх випробую…

– Мабуть, у тебе типово "холодне" відчуття, коди падаєш у сніг? Тремтячий смак міцної м'яти в усьому тілі?

– Коли добре вдягнутися, зовсім не холодно. Тільки сніг здається м'яким, як різдвяна вата. Буває, ми скидаємо лижі і ліпимо снігових ангелів. Так гарно!

Аріель поставив лижі на місце:

– Це ми високо цінуємо. Ваші забави доводять спорідненість людських дітей із Божими дітьми на небесах.

– Справді?

– Перший доказ – ваші снігові ангели. Ви ж могли б ліпити зі снігу щось цілком інше. Просто вам приємно робити саме ангелів. А ангели теж люблять робити приємні речі.

– А хіба дорослі не люблять робити приємні речі?

Аріель стенув плечима.

– Ти коли-небудь бачила дорослого лижника, який би зняв з ніг лижі і кинув їх, де трапилося, у глибокий сніг, щоби ліпити снігового ангела?

Сесілія ствердно кивнула:

– Одного разу моя бабуся зробила саме так.

– Ось бачиш!

– Що я маю бачити?

– Вона, судячи з усього, не втратила зв'язку з дитиною всередині себе.

Аріель знову полинув у повітрі, а приземлившись на стільці перед Сесілією, зітхнув:

– Наша зустріч неба і землі просто унікальна. Я повинен розповісти тобі багато небесних таємниць, якщо ти розкажеш мені, що означає бути людиною з плоті і крові.

Сесілія відчула себе стомленою й виснаженою до краю. На її думку, Аріель почав повторюватися.

– Мені уже нудно лежати у ліжку, – сказала вона.

– Давно уже в мене не було такої приємної ангельської вахти.

– Може, зійдемо у вітальню? Я була там тільки тоді, як розподіляли дарунки…

– "Може, зійдемо у вітальню?" – повторив Аріель. – Охоче. Різдвяна ніч ще триває.

– Допоможеш мені зійти вниз?

– Ясна річ.

– Зможеш мене піднести?

– Для нас ви нічого не важите, Сесіліє.

– Тоді неси мене вниз.

5

Аріель просунув руку під Сесілію і підняв її з ліжка. Це зовсім не було схоже на те, як її брав тато. Тато сопів і кряхтів, як парова машина, а на руках у ангела Сесілія здавалася собі легенькою, мов пір'їнка, хоч він і був менший від неї на зріст.

Вони тихенько прокралися коридором і спустилися сходами на перший поверх. Із вітальні уже вивітрився запах дідусевих сиґар. Цікаво, чи побачив би він ангела, якби стояв отут, у кімнаті? А може, подумав би, що Сесілія витає у повітрі?

У вітальні було майже темно. Тільки над зеленим вухатим фотелем горів світильник.

– Вони завжди кладуть мене на канапу, – сказала Сесілія.

Ангел обережно поклав її на червону канапу.

– Вони вимкнули гірлянду на ялинці! – вигукнула Сесілія, глянувши на деревце. – Неподобство!

Аріель одразу ж увімкнув штепсель у розетку. Ангел став перед ялинкою і аж сплеснув руками. Світелка на ній наповнили всю кімнату різдвяним настроєм.

– Як ти швиденько впорався. Часом ти нагадуєш мені духа з лампи, який виконує всі бажання… Гарна ялинка, правда?

– Це схоже на небесні світелка.

– Справді? Я завжди про це здогадувалася. І вата на них лежить?

– Небесні світила – це зорі й планети, – пояснив ангел. – Деякі планети оповиті різними газами. Тобі не спадало на думку, що саме тому люди обкладають різдвяні світелка ватою?

– Ніколи не думала про це. Але кожного Різдва ми сперечаємося, аж клоччя летить, чи слід класти вату на ялинку. Мама терпіти не може вати, та й бабуся також, але цього року вони мені й словом не перечили.

– А на самому вершку ще й зірка сяє, хоч і одна-єдина, проте зірка.

Сесілія глянула вгору:

– Та, яка була минулого року, кудись запропастилася. А ця трохи перекособочилася…

Зненацька ангел Аріель плавно здійнявся у повітря і закружляв біля вершечка ялинки. Сесілія аж рот роззявила. На ялинці висіло кілька паперових янголяток, одні – білі, інші – золотисті, а тепер ще й справжній ангел кружляв довкола різдвяної ялинки!

– А як тепер, зірка уже рівно сидить?

– Здається, рівно… Не опускайся ще на підлогу. Так гарно дивитися, як ти літаєш.

Аріель злетів під саму стелю, а потім завис і погойдувався у повітрі за метр до обіднього столу.

– От якби я уміла літати, – скрушно зітхнула дівчинка. – Я б, напевно, чкурнула геть від усього.

Ангел тицьнув рукою у бік великого тареля з тістечками та марципановими цукерками:

– Вони не прибрали ласощів.

– Можеш почастуватися.

Аріель закружляв над тарелем:

– Якби ж то я міг.

– Звичайно, можеш. Годі собі й уявити, скільки усього напекли.

Ангел глибоко зітхнув:

– Я ж казав, ангели не їдять. Ми не можемо їсти.

– А-а… Я забула.

– Часи приходять, часи кануть у минуле, а рід змінюється іншим родом. І щоразу накривається новий стіл з розмаїтими напитками і наїдками. Тільки ангелам у небі ніколи не збагнути, як це – розкошувати земними смаколиками.

– Подай мені, будь ласка, крухе тістечко.

Аріель нахилився до тареля і взяв тістечко. Він перелетів кімнату і простягнув лакоминку Сесілії, яка почала гризти її маленькими шматочками. Аріель колихався в повітрі над диваном, на якому дівчинка лежала.

– Приємно спостерігати, як ви їсте.

– Чому це?

– Ви кладете їжу до рота, цмокаєте губами, жуєте і, перш ніж їжа стане плоттю і кров'ю, ви насолоджуєтеся її смаком.

– Справді так.

– А скільки відтінків смаку ти відчуваєш?

– Цього я не знаю. Не думаю, що існує якийсь каталог смаку.

– А що найсмачніше для тебе?

Дівчинка замислилася:

– Мабуть, полуниці… полуниці з морозивом.

Аріель закотив очі:

– Трохи дивно звучить – кладеш до рота холодну м'ятну кульку, а вона починає всередині лоскотати та вибивати дрижаки.

– Це тільки видається дивним. Стає лоскітно десь глибоко в животі. Клас!

Аріель і далі витав понад канапою. Часом він трішки відпливав в один або інший бік, а часом наближався до Сесілії.

– Там лежать полуниці, – показав він на стіл.

Сесілія засміялася:

– Це марципанові полуниці для Лассе.

– Вони дуже відрізняються на смак від справжніх?

– Неймовірно. Але ті й ті слід було би внести до каталогу вишуканих смаків.

Дівчинка задерла голову і подивилася в його пронизливі сапфірові очі.

– Можеш спробувати описати, чим відрізняється смак справжньої полуниці від марципанової? – запитав ангел.

Сесілія задумливо жувала тістечко. Вона кинула погляд на таріль з марципановими полуницями, а тоді набрала в груди повітря і почала пояснювати:

– Полуниця з грядки має солодкий і водночас кислуватий смак. І, очевидно, червона. Марципанова полуниця теж червона на смак, бо до неї додають червоний кондитерський фарбник, однак це насамперед чудовий солодко-терпкуватий марципан.

– "Чудовий солодко-терпкуватий марципан..."

– Ти знав, що марципани роблять з мигдалю? Тому я й кажу "солодко-терпкуватий", бо мигдалеві горішки терпкі, а солоду додає меліса.

Дівчинка злизала язиком з долоні кілька крихт тістечка.

– Власне зараз, коли я не зовсім здорова, мені не хочеться жодних полуниць. Але на Різдво можна хоча би подумати про них.

Аріель розчаровано похитав головою:

– Я так нічого й не зумів збагнути з твого опису. Смаки і таке інше – незбагненна загадка для ангелів на небесах.

– Але не для Бога, бо то ж він створив нас.

Аріель спустився на канапу і сів Сесілії на ноги. Він зовсім нічого не важив, а як торкався її, дівчинка навіть лоскоту не відчувала.

– Не завжди митець до кінця розуміє свій твір, – сказав він.

– Чому ж?

– Скажімо, ти малюєш щось або креслиш на аркуші паперу. Але це не означає, що ти розумієш, як почуває себе те, що ти зобразив.

– Тут зовсім інша річ, малюнок неживий.

Аріель енергійно закивав головою:

– У цьому й дивина.

– У чому саме?

– Що ви живі.

Сесілія втупилася поглядом у стелю:

– В одному, без сумніву, ти маєш рацію: Богові не збагнути, як безглуздо хворіти на Різдво…

Ангел перервав її:

– Про Бога ми поговоримо згодом. Спершу розкажи, як це – бути людиною з плоті і крові.

– Ну, то питай!

– Ми розмовляли про те, як смакують різні речі. Не менше дивовижною є ваша здатність відчувати запахи, навіть якщо

пахучий предмет не знаходиться близько до вашого носа. Що це за "запахи" витають у витворі Творця?

– Ти не відчуваєш запаху ялинки?

Аріель пригнічено похитав головою:

– Ангели не мають відчуттів, Сесіліє. Це – не іспит, звичайно, на знання християнського вчення, але ти скоро навчишся розуміти нас.

– Вибач.

– Як пахне ялинка?

– Зелено,, кисленько,, зимовою свіжістю та ще чимось дивним. І водночас солодко. Я б сказала, запах ялинки головний, це – різдвяний настрій. А запахи квашеної капусти та ароматичних паличок відходять на друге й третє місця. На четвертому місці – дідусеві сигари, та й досить.

– А гірлянди пахнуть?

– Ні. Думаю, що ні.

– Ти не впевнена, отже, ти не завжди у згоді зі собою?

– Просто ялинка після того, як ми її прикрасили і засвітили світелка, пахне дещо інакше. Дрібничка, але ця дрібничка має велике значення для різдвяного настрою.

– Добре, добре. Думаю, що із запахами ми просунемося не далі, ніж зі смаками. Запахів теж незліченна кількість?

– Ймовірно, от тільки люди, на мою думку, не мають надто доброго нюху. Скажімо, ми здатні відчувати сотню різноманітних запахів, а смаків – тисячу. Собаки мають набагато ліпший нюх. Вони, гадаю, розрізняють тисячі й тисячі запахів. Не так уже й дивно, коли подумати, що половина собачої морди – це один великий ніс.

– Ти не так уже й зле пояснюєш. А як ви бачите, теж зможеш розповісти?

– Хіба ти не бачиш те ж саме, що й я?

Аріель здійнявся з канапи, проплив кімнатою і опустився у зелений вухатий фотель. Ангел був такий крихітний у порівнянні з великим кріслом, що здавалося, він ось-ось утопиться у ньому.

– Однак я бачу інакше. Я ж не зліплений зі землі та води. Я – не шматок живого чарівного тіста.

– То як же ти бачиш?

– Це можна назвати духовною присутністю.

– Але ж ти бачиш мене?

Ангел похитав головою:

– Я просто тут є.

– Я також тут є. І ми весь час бачимо одне одного, так?

Ангел ухопився за думку:

– Ти можеш бачити уві сні?

– Я часто бачу яскраві сни.

– Але ж уві сні ти бачиш не очима.

– Ні, вони заплющені, коли я сплю.

– Отже, тобі не важко зрозуміти, що існує багато способів бачення. Деякі люди сліпі. Вони користуються внутрішнім оком. Це те саме око, яким ти бачиш уві сні солодкі сни.

– "Внутрішнє око"?

Ангел кивнув:

– Це зовсім не те око, яке ти можеш розплющити і за допомогою живих лінз сприймати природу навколо себе. Коли ти чистиш цибулю або ж в око потрапить якась пилинка, зір каламутиться. У гіршому випадку можна втратити око, однак ніщо не може пошкодити внутрішнє око.

– Чому ж?

– Бо воно не з плоті і крові.

– З чого ж воно?

– З духу та мислі.

– Аж трохи моторошно.

Ангел поклав руки на бильця крісла. Тепер він здавався ще крихітнішим на тлі глибокого фотелю, у якому сидів.

– Як на мене, ще моторошніше уявляти, що живі очі, складені з атомів та молекул, здатні бачити кожну дрібницю у цій кімнаті. Час від часу ви можете зазирнути у всесвіт і вловити якусь частку небесної розкоші. Але ж здатність бачити мають дві склисті кульки, дуже споріднені з очима риб.

– З твоїх слів, наші очі – суцільна таємниця.

Аріель відмахнувся:

– Не така вже й неймовірна таємниця. Колись, багато мільйонів років тому, первісні форми морських риб втратили ноги, натомість одержали плавники. А маленькі амфібії видряпалися на сушу в пошуках харчу. Тепер тими самими очима, котрі колись не бачили інших зір, окрім морських та ще морських їжаків, ви маєте змогу спостерігати за зорями у всесвіті, світло яких ішло до вас тисячі світлових років. Щобільше, ти лежиш собі на червоній канапі і на власні очі бачиш ангела, посланця Бога.

Дівчинка засміялася:

– Згідна з тобою. Уявити собі таке дуже важко.

– Якби Бог не заклав у вас здатність бачити, то й не поділився б із вами світом, який створив. А Райський сад і далі стояв би собі у повній пітьмі.

– "У повній пітьмі", – повторила Сесілія. Слова прозвучали так сумно.

– Кожнісіньке око – це малесенька частинка божественної містерії, – продовжував розповідати Аріель. – Зір – місце зустрічі речей та думки, врата між сонцем та розумом. Людське око – дзеркало, у якому творча ідея Бога стрічається з уже завершеним витвором, реальним світом.

Сесілія спинила його змахом руки:

– Останнього я не збагнула.

І Аріель почав пояснювати:

– Дехто з ангелів на небі вважає, що кожне око, здатне бачити Боже творіння, є оком самого Бога. Хто сказав, що Бог не має мільярдів очей? А може, він розсипав мільярди фотоелементів по всьому світу лише для того, аби бачити власний витвір під мільярдами кутів зору. Так, люди не можуть плавати на глибині сотень метрів під водою, для того він дав очі рибам. І люди не можуть літати, зате небо встелене живим килимом пташиних очей, котрі щомиті дивляться на землю. І це ще не все…

– Розповідай!

– Час від часу людина зводить очі до свого небесного праджерела, і тоді Бог наче бачить себе, мов у дзеркалі.

Дівчинці аж дух перехопило.

– Небо і море! – вигукнула вона.

– Так, як небо і море.

– Що саме?

– Небо відображається в морі. Так і Бог знаходить своє відображення в людських очах. Бо око – дзеркало душі, а Бог може бачити себе в людській душі, ніби в дзеркалі.

Таке бачення подобалось Сесілії:

– Ти міг би стати священиком, якщо усе це, звичайно, не є святотатством.

Ангел грайливо усміхнувся:

– Ми на небі не надто прискіпуємося до слів. Там завжди було відомо, що Боже творіння – велика загадка, а загадка на те й є загадкою, щоб її відгадувати.

Дівчинка стенула плечима:

– Коли ти промовляєш так урочисто, мене аж морозить. Хоча, можливо, я маю гарячку. Поговорімо ще про відчуття. – Залишилося два. Ти любиш музику і спів?

– Зараз мені найбільше подобаються різдвяні пісні Сіссель Хірхебес. До зустрічі з тобою мені здавалося, ніби вона трохи схожа на ангела. Але тепер я зрозуміла, що її "ангельські кучері" радше вказують на походження від мавп. Дехто каже, що я подібна до неї.

– Справді так.

– Що ти маєш на увазі?

– Схожість.

– Ти і її бачив?

– Важко не помітити.

– Про яке відчуття поговоримо тепер?

Аріель засміявся:

– З тобою весело розмовляти, Сесіліє! Я запитав тебе, чи ти любиш музику, щоб довідатися від тебе, як це – чути? Бо для ангелів на небі така здатність плоті й крові – річ цілком незбагненна.

– Невже це так дивно?

– Хіба не дивина, що птахи чують щебет один одного за багато кілометрів? Крихітні грудочки, наче живі дзвінкі флейти, усе грають і грають без угаву. А хіба не дивно, що усі мої слова досягають тебе?

– І знову, мені здається, ти перебільшуєш різницю між вами та нами. Ти ж також чуєш мої слова.

Аріель голосно зітхнув:

– Якщо ти хоча би ще один раз порівняєш нас тільки для того, аби полегшити собі справу, я піду до іншого пацієнта. Є дуже багато хворих людей, яким тільки й радості залишилося, що відвідини ангела.

Сесілія скоренько продовжила розмову:

– Ти, певно, маєш на увазі, що не чуєш справжніми вухами, такими, як у мене, натомість ми просто обмінюємося думками…

– Щось схоже на те. Вибач мені за отого іншого пацієнта. Не твоя вина, що ти не все розумієш. Ти бачиш усе у дзеркалі, у загадці.

– "У дзеркалі, у загадці…"

– Тепер ти дражнишся, – образився Аріель.

– Я тільки смакую слова!

– Колись земля була пустельною, – розповідав ангел далі. – Тоді у неї з'явилася здатність чути власні звуки. Багато мільйонів років тут гриміло і блискало, море билося об скелі, вулкани з небаченою силою вивергали потоки лави. Але ніхто нічого не чув. І ось одного дня ця велетенська куля почула власні голоси. На це не спромоглися Венера і Марс. Якби ж знову стало надто тихо, слід було би увімкнути запис органного концерту Й. С. Баха. Найбільше мені подобаються великі концерти під відкритим небом. Вони підносять найпрекрасніші звуки цієї планети у піднебесся, не кажучи вже про різні радіоконцерти. Уся земна куля, наче один музичний інструмент. Чумацьким Шляхом навколо палаючого Сонця кружляє собі маленька шарманка-земля.

– А може, тобі варто було б стати поетом, – запропонувала Сесілія. – Правда, стиль у тебе не надто класичний.

– Я б віддав перевагу дослідженню природи, бо не зовсім розумію, що відбувається, коли ви розмовляєте між собою. Як невидимі слова випорскують із рота і шкрябаються вузькими ходами вуха, перш ніж розтанути у драглистій масі мозку.

Саме тієї миті й відбувався процес, який описав ангел. Його слова розтанули у мозку Сесілії і стали її думками. Вона довго лежала мовчки і розмірковувала над почутим, тож Аріель урешті заговорив знову:

– Так само не збагнути мені, як вам вдається сформувати в роті слова. Часом усе відбувається неймовірно швидко. Здається, наче слова виливаються потоком. Може, так відбувається тому, що ви й самі не знаєте до пуття, що кажете, а слова уже вилетіли.

Дівчинка потупила погляд:

– Ми не завжди думаємо про те, що робимо. Коли мені треба бігти до школи, я біжу. Нема часу думати, як я переставляю ноги. Якщо подумаю, обов'язково спіткнуся. Так і в розмові. Деколи ми спотикаємося на словах.

– А ще вам треба без кінця дихати. Це теж відбувається само собою?

– Напевно.

– Страшно. Бо якщо ви хоча б один раз забудете вдихнути, серце перестане битися. Якщо ж серце перестане битися…

– Отакої! – вигукнула Сесілія. – Нема чого нам про це думати.

Він винувато притулив руку до уст:

– Вибач! Ми розмовляли про те, як ви формуєте невидимі слова у роті, перш ніж вони запурхотять від рота до вуха. Це правда, що в усіх людей різні голоси?

Сесілія кивнула:

– Питання "Як тобі спалося?" мама вимовляє зовсім інакше, ніж тато чи бабуся. Навіть якщо я з головою сховаюся під ковдру, не сплутаю їхні голоси. Будь-яке слово кожна людина вимовляє по-своєму. Це ж стосується і музичних інструментів. Гама до-мажор, заграна на кларнеті, звучить зовсім не так, як на скрипці. Я навіть читала, що дві скрипки не мають однаковісінького звучання. Так і з нашими голосами.

– Це доводить, якими чудовими інструментами є вухо та голосові зв'язки.

– Навіть якщо вікно зачинене, я чую завивання вітру надворі або чую, як проїжджає на велосипеді поштар. Бачив би ти, як він упав з велосипеда…

– Я сидів тоді на вікні поруч із тобою.

– Тебе всюди повно… А коли в будинку зовсім тихо, я можу деколи почути, як падає сніг.

Сесілія почала вимахувати рукою.

– Я можу бачити вухами.

– Дурниці!

Ангел Аріель спохмурнів:

– Навіть те, що ми говоримо про дуже дивні й незвичайні речі, не дає тобі права мати мене за дурня.

– Але ж це правда. Коли я лежу у своїй кімнаті і прислухаюся до звуків знизу, то можу бачити, чим займаються мої родичі, і взагалі, що там відбувається.

– Тоді ти трохи володієш ангельськими здібностями.

Дівчинка підвелася на канапі.

– Я завжди була переконана, що ти перебільшуєш відмінність ангелів від людей.

– Ми цілком відмінні у своїй суті. Вас зліпили із кількох мільйонів молекул на випадковій планеті у всесвіті. Ви перебуваєте тут лише мить, але нічого собі з того не робите й легковажно товчетеся по світу. Базікаєте і регочете, плетете якісь змови, зовсім, як ангели на небесах.

– Тобі не здається, що бути ангелом – це звучить трохи містично.

– Про це вже велася мова. Річ у тому, що ми були тут завжди. До того ж ми знаємо, що ніколи не полетимо сторч у порожнечу, у ніщо, наче мильні бульбашки. Ми просто Є, Сесіліє. Ми завжди БУЛИ і завжди БУДЕМО, а ви приходите і відходите…

Дівчинка глибоко зітхнула:

– Хотілось би більше поміркувати над життям.

– Ніколи не пізно.

– Не знаю чому, але мені раптом стало так сумно…

– Не сумуй! Бо тоді мені доведеться втішати тебе. Деколи мені здається, що ви тільки й знаєте – плакати та жалітися.

– Легко тобі казати!

– У нас зостався ще тільки один орган чуття. Він не такий невизначений, як решта, однак не менше загадковий.

Сесілія витерла сльозу:

– Ніяк не згадаю, як називається п'ятий орган чуття… Дотик?

Ангел кивнув:

– Ми уже говорили про тонку оболонку шкіри та волосся, у яку з голови до ніг загорнута плоть і кров. Щоб смакувати їжу, вам потрібний язик. Але ви можете відчувати смак усім тілом. Щось є холодне або тепле, мокре або сухе, гладке або шерехате…

– Не так уже й незвично, як на мене.

– Для ангела ж – це найдивніша річ на світі. Камінці на пляжі не можуть відчувати того, що вони лежать і труться один до одного, коли на берег набігає хвиля. Камінь не відчуває, як ти береш його в руки. А ось ти можеш відчувати камінь.

– Ти уважно розглядав мою колекцію камінців? Деякі я купила, інші мені подарували, проте більшість з них я знайшла на пляжі. На "невідомому пляжі".

– Ти маєш на увазі Кріт?

Сесілія відчула себе майже зрадженою:

– Ти й це знав?

Ангел кивнув:

– Я не раз розглядав твої камінці, коли ти спала. Але ніколи не міг збагнути, як це – відчувати їх на дотик.

– Тоді ти багато втратив. Деякі з них такі гладенькі та круглі, аж хочеться сміятися.

Аріель випурхнув із зеленого вухатого фотеля і здійнявся під саму стелю. Отак витаючи під стелею, він провадив далі:

– Ось ми й поговорили про всі п'ять відчуттів.

Сесілія втрутилася:

– Але існує ще й шосте відчуття.

– Яке шосте?

– Дехто вважає, що шосте відчуття дає змогу довідатися про речі, які неможливо осягнути звичними п'ятьма. Такі люди можуть, наприклад, відгадувати майбутнє. Або знають, де перебуває людина, яка загубилася. Інші ж вважають шосте відчуття вигадкою.

Ангел таємниче підморгнув:

– Може, це те відчуття, за допомогою якого ми одного дня знайдемо стару загублену різдвяну зірку?

– Ти знаєш, де вона?

– Побачимо…

Сесілія лежала й думала про Різдво.

– Я собі міркую, чи не має часом різдвяний настрій чогось спільного із шостим відчуттям. Я відчуваю запах Різдва, я можу скуштувати Різдво на смак, я можу чути й бачити Різдво. А ще можу відчувати на дотик усі пакунки і вгадати, що всередині.

Оченята Аріеля спалахнули:

– "Що всередині", саме так. Поговорімо трішки про це.

– Про те, що всередині різдвяних подарунків?

– Ні, всередині тебе.

– Фе, як бридко.

– Та ні, потішно.

– Що тут потішного?

– Вам бридко розмовляти про те, з чого ви складені. Уяви собі камінь, який терпіти не може думки про те, що він камінь. Який би то був страшенно нещасний камінь, йому б довелося жити, постійно зневажаючи самого себе, тисячі років, доки б

він поступово розкришився і став прахом. Але ж ви не живете так довго…

– Добре, поговоримо про те, що всередині, але за однієї умови.

– Якої?

– Обіцяй, що згодом розкажеш безліч дивовижних речей про небо.

– Ангели ніколи не порушують слова.

– Гаразд, бо інакше я втратила б віру в усе.

– Можливо, ти зумієш відповісти мені на питання, яке ми постійно обговорюємо на небі і часто не можемо дійти згоди. Трохи незручно питати про це, але…

– Та питай уже!

– Ви відчуваєте, як кров струменить вашими жилами?

– Лише тоді, коли поранимося або ж коли кров беруть на аналіз…

– Як ти її відчуваєш?

– Часом тільки лоскітно, а часом пече.

– А плоть і кров усередині себе?

Дівчинка похитала головою.

– Ми, напевно, так укладені, не відчуваємо того, що у нас під шкірою. Завдяки шкірі відчуваємо один одного, та, на щастя, позбавлені постійного почуття присутності самих себе.

– Щось-таки ви повинні відчувати.

Якусь хвильку Сесілія думала, а тоді похитала головою:

– Нічогісінько, принаймні, доки ми здорові. Лише тоді, коли боляче…

– Боляче?..

– Коли щось коле… або гупає… або пече.

Ангел розпачливо розвів руками:

– "Коли або гупає, або пече…"

– Ти ніколи не пробував ущипнути себе за руку?

– Ні, ніколи.

– От спробуй, бо як інакше переконаєшся, спиш ти чи ні.

Аріель ущипнув себе за руку, але Сесілія бачила, що він ніяк не може її по-справжньому вхопити. Ангел тільки похитав головою.

– Ангели не можуть ущипнути себе за руку, – визнав він. – Ми нічого не відчуваємо.

Сесілія здригнулася:

– Тоді ти не знаєш, чи взагалі існуєш насправді.

На секунду, а може, й менше, Аріель ніби зник.

А можливо, вона сама просто кліпнула очима. Повернувшись, він сказав:

– Треба скоренько покласти тебе в ліжко.

– Чому?

– Сьома година. До дзвінка будильника залишилося кілька секунд. Ось він дзвонить...

6

Сесілія прокинулася з відчуттям важкості в усьому тілі. Надворі було так світло і ясно, як тільки може бути в різдвяний день.

Від нічної суперечки у неї залишилися тільки невиразні спомини. Аріель переніс її вниз, у вітальню. А потім знову відніс до кімнати, коли у спальні тата й мами задзвонив будильник.

– Аріелю! – прошепотіла вона.

Але відповіді не дочекалася. Може, він приходить тільки вночі...

Вона взяла з нічного столика дзвоник і задзвонила. Щоб з'явитися, мамі знадобилося не більше часу, ніж Аріелеві, коли він позасвічував на ялинці вогні. Вона теж була наче духом з лампи.

– Ти прокинулася?

Мама вклякнула біля ліжка:

– Уже майже перша. Ти весь час спала?

Сесілія похитала головою.

– Як ти себе почувала?

– Я лежала, дивилася, слухала. Уночі будинок має свої звуки. Якщо добре нашорошити вуха, можна вловити їх. Кілька разів я чула, як надворі йде сніг.

– А на що ти дивилася?

– Знадвору так гарно світиться…

– Ти ж могла подзвонити.

– Я лежала й думала про все на світі.

– Тобі щось болить?

– Ні… якось так.

– Як ти це відчуваєш?

– Ти знову починаєш?

– Що починаю?

– Та ні, нічого. Я страшенно квола…

– Коли я заходила о сьомій, ти спала, наче камінчик.

– Камені не сплять, мамо.

– Ти усміхалася уві сні.

– Та ж камені не вміють усміхатися… Я заснула саме тієї миті, як ти увійшла.

– Невже?

– Я чула, як дзвонив будильник.

Мама поклала долоню на її чоло:

– Прийшла Христина. Вона сидить у вітальні і ласує марципановими цукерками Лассе.

– На пожиток.

– Що ти маєш на увазі?

– Я не хочу марципанових цукерок. Пришли її сюди, я вже не боюся уколів.

– Спершу підемо до лазнички.

– Але ж, мамо…

– Що?

– Невже Христина не може просто вколоти і все?

– Як це?

– Зараз почнуться розпитування, як я себе почуваю, як називається те чи інше. Я вже сита тими балачками по горло. До того ж, нині перший різдвяний день.

– Можливо, вона захоче тебе оглянути.

– Але ти будь тут. А коли вона почне втішати та заспокоювати, пообіцяй вигнати її геть. Бо не знаю, що я їй наговорю.

– Спробую.

– А ще, мамо… Я обов'язково видужаю. Обіцяю.

– Звичайно, видужаєш.

– Але тільки мені дозволено казати, що я скоро видужаю. Коли про це говорите ви, мені здається, ніби вам хочеться мене помучити.

– Ах ти ж, бешкетнице!

Сесілія звела на маму погляд:

– Ти плачеш?

Мама витерла очі:

– Ні, що ти…

– У тебе сльози на очах.

– Пусте, я чистила цибулю.

– А тепер знову?

Після того, як Сесілія поїла і випила ліки, до неї прийшла у гості по черзі вся родина. Лассе гуляв надворі, випробовував нові лижі на пагорбах біля ріки. Річка замерзла, він навіть не чув дзюркоту води попід кригою. Кілька хлопців з п'ятого та шостого класу бігали на ковзанах у тому місці, де річка була найширшою.

Тато піднявся нагору з новим числом "Ілюстрованої науки". Якось він подарував їй цілу пачку журналів. Почалося все з того числа журналу, в якому була стаття про мінерали та коштовне каміння: "Гори – земні комори". Сесілія прочитала й кілька інших статей, а потім попросила принести ще. Це було давно. Зараз вона уже не в змозі прочитати за одним разом так багато.

Дідусь хотів поговорити про острів Кріт. Вони були там усі разом, бабуся й дідусь також. Вирушили в подорож приблизно тоді, коли довідалися про хворобу Сесілії. Вона уже точно не пригадувала, було це незадовго перед тим чи десь після того. У кожному разі вона ходила на прийом до свого першого лікаря...

"Омріяні вакації" – так звучало це в устах усієї родини. За чотирнадцять чудових днів вони побували на сонці і на пляжі, у гарних ресторанах з приємними кельнерами – і все це тоді, коли інші люди ходили до школи або на роботу. Одного дня вони вибралися до вулканічного острова Санторіні, запливли всередину велетенського кратера, який виник після виверження вулкану 3500 років тому. Тоді половина острова Санторіні поринула в море. Щоб добратися до міста Тера, вони

їхали верхи на мулах такою крутою дорогою, якої Сесілія ще ніколи не бачила. Потім купалися на лавовому пляжі. Чорний, як вугілля, пісок розпікався на сонці. Кілька днів після обіду вся родина виходила на прогулянку вздовж великого пляжу, вкритого галькою, в пошуках гарних камінців. Сильний прибій перекочував камінці, плюскотівся і дзюркотів поміж ногами. Сесілія була суддею. Тільки від неї залежало, який камінець буде визнаний достатньо гарним, аби зайняти місце у валізі. Назбиралося кілька кілограмів. Тепер дідусь захотів отримати підтвердження, що камінець, який знайшов він, був найгарніший з-поміж усіх.

– То було кілька чудових днів, Сесіліє…

Омріяна подорож до Кріту відбулася наприкінці вересня. Скільки вже часу минуло з того часу, коли Сесілія була здоровою. До школи вона ходила ще до початку листопада, потім кілька тижнів пролежала в лікарні. Після лікарні до неї додому час від часу приходив учитель і розповідав про шкільні новини.

Останньою біля неї побувала бабуся. Вона завжди розповідала їй якісь історії, навіть коли Сесілія ще була зовсім маленькою. Однак це не були звичайні казки. Бабуся розповідала про давніх богів, у яких вірили вікінги. Кілька разів читала їй саґи Снорре, і ті історії були не гірші за казки. А нещодавно читала дитячу Біблію, яка належала мамі, коли та була маленькою. Уявити собі лишень, яка стара книжка!

Сьогодні вона розповіла їй про воронів Одіна. Вони називалися Гуґін та Мунін і могли літати по всьому світу, видивляючись, що і де відбувалося. Гуґін – це "думка", а Мунін – "дух". Увечері обидва ворони поверталися до Одіна і розповідали про побачене. Так Одін дізнавався про події у цілому світі. Але бог боявся, ану ж одного дня ворони не

повернуться. Ворони були до того ж птахами-санітарами, які допомагали Одінові знаходити мертвих. Один сидів посеред Осґарда на високому троні, що називався Лідшаль. Він був не тільки наймудрішим з-поміж усіх богів, але й найсумнішим, бо тільки Один знав про Раґнарок – великий кінець світу, що насувався.

Бабуся ще багато чого розповідала про Одіна та двох його воронів. Пополудні Сесілія заснула. Спершу вона якийсь час дрімала, а потім заснула по-справжньому. Коли прокинулася, знизу долинав гамір, родина обідала. Вони саме сідали до столу, бо Сесілія почула, як мама сказала: "Тепер я передам зупу по колу. Зробимо обід простішим..."

Першого різдвяного дня вони завжди їли зупу із цвітної капусти і волову печеню.

Сесілія витягнула з-під ліжка китайський записник і почала його гортати. Кілька тижнів тому вона одержала від бабусі розкішну низку перлів, подарунок, який уже не раз переходив у спадок з покоління в покоління. Тоді вона записала у щоденнику:

Коли я помру, розірветься срібна вервечка з гладенькими перлами, покотяться вони по всьому краю аж до моря, до своєї домівки й своїх матусь-скойок на морському дні. Хто пірне за моїми перлами, коли мене не стане? Хто знатиме, що вони були моїми? Хто здогадається, що цілий світ однієї миті висів на моїй шиї?

Дівчинка гризла кінчик тонкописа, відтворюючи в пам'яті нічну розмову з ангелом Аріелем. Вона намагалася пригадати кожну деталь, а тоді написала в записнику:

Ангели на небі ніколи не можуть розсипатися на шматки. Це тому, що вони не мають тіла з плоті та крові, від якого могла б відділитися душа. Такого не буває у земній природі. Тут усе легко руйнується. Навіть гора поволі осувається, доки не стане врешті-решт піском та глиною. Все у природі схоже на повільну пожежу. Усе Боже творіння стиха тліє.

Не завжди можна до кінця збагнути те, що твориш? Я, скажімо, можу намалювати або накреслити щось на аркуші паперу. Але це не означає, що я розумію, як почувається моє зображення. Бо ж мій малюнок не живий. А найдивовижніше те, що я живу!

Більше нічого, нічого, що заслуговує на те, аби його записати, не спало їй на думку, і вона закинула записник на місце, під ліжко.

Мабуть, Сесілія знову заснула, бо коли прокинулася, почула голос:

– Як тобі спалося?

Це був ангел Аріель. Дівчинка кліпнула очима. Ангел сидів на колінцях у ногах її ліжка.

– Я весь час був тут, – запевнив він.

– Але ж я тебе не бачила.

Минула якась мить, перш ніж ангел відповів:

– Я, певно, не розповідав тобі, що є дві форми наших відвідин. Здебільшого ми сидимо коло вас невидимими. І тільки дуже зрідка показуємося по-справжньому, як оце я тут.

– Проте обидві форми є формами ангельської вахти?

– Так, обидві.

– А як було з тим хворим хлопчиком у Німеччині?

– Я просто був присутній.

– Я не зовсім розумію, як я можу тебе не бачити, якщо ти в кімнаті.

– Не так важко пояснити.

– То поясни!

– Коли тобі снилося невідоме узбережжя, хіба ти не була присутньою там, на тому березі?

– Була, якось…

– А люди, які були на березі, бачили тебе?

– Звичайно, ні.

– Але ти б могла поїхати туди з товаришкою і купатися саме на тому пляжі. Люди бачили б тебе, ти б показалася їм насправді.

Сесілія заглянула ангелові у його небесно-зелені, наче сапфірові, оченята.

– Цікаве порівняння… А тоді ти ледве встиг занести мене у ліжко перед маминим пробудженням.

– Так, ми встигли в останню мить.

– Якби не встигли, у неї, напевно, був би переляк. А може, вона б подумала, що я знову здорова. "Яке чудо, Сесіліє! Ти раптом одужала!"

Аріель засміявся:

– Так цікаво спостерігати за тобою, коли ти спиш.

– Ангели ніколи не сплять, правда?

Аріель похитав головою:

– Ми не розуміємо, що таке сон. А ти?

– Не зовсім…

– Але, напевно, знаєш, що відбувається в твоїй голові, коли ти спиш?

Дівчинка стенула плечима:

– Я просто вимикаюся.

– Як же ти насмілюєшся?

– А чому б ні?

– Ти ж не знаєш, чи прокинешся знову… Може, спробуєш описати стан сну?

Сесілія тихенько зітхнула:

– Коли ми вимикаємося, ми не є притомними. Можна сказати, ми десь на межі. Тому ніхто точно не знає, що таке сон.

– Незбагненно, бо ж у голові може відбутися маленька революція.

– Коли вона відбувається, ми уже спимо. Не встигаєш подумати "зараз я засну", у ту мить уже запізно думати. Голова схожа на машину, яка раптом вимкнулася.

– Якщо вона вимикається сама, то у неї немає струму. Як же вона здатна за кілька годин знов увімкнутися?

– Ти надто складно питаєш. Ми просто засинаємо, а за кілька годин прокидаємося. Тато, до того ж, має вмонтований у голову будильник. Він щоранку прокидається за п'ять хвилин до сьомої. Тоді встає і вимикає будильник, який повинен задзвонити за п'ять хвилин. Але таке трапляється тільки у будні дні, коли він знає, що йому слід вставати. У неділю тато спить набагато довше, будильник йому тоді не потрібний.

Аріель сплеснув руками:

– Здається, ми розмовляємо про найбільшу загадку в усьому піднебессі.

– Це ти вже казав багато разів.

– Але я маю на увазі не тільки те, що пов'язане зі сном.

– А що ж іще?

Сесілія звелася на ліжку, а Аріель заглянув їй глибоко у вічі:

– Ви створені з атомів та молекул на маленькій планеті у всесвіті. Тут ви одержали шкіру та волосся, п'ять чи шість відчуттів, які дають вам змогу сприймати світ навколо себе. А всередині твердої скаралущі, створеної з матеріалу, що нагадує гіпс або вапно, міститься м'який мозок, який дарує вам здатність спати і бачити сни, думати і згадувати про щось.

Вона кинула погляд на низку перлів, яка висіла поверх грецького календаря з котиками.

– Я вже казала: не люблю розмовляти про нутрощі.

– Можемо поговорити про душу, Сесіліє. Можливо, вона також у нутрощах, але не є такою ж частиною тіла, як, скажімо, серце чи нирки.

Вона знову повернулася до нього:

– Тоді говори про душу, але не про серце й нирки.

– Найзагадковішим є те, що ви називаєте "спогадами". Ти можеш, наприклад, упізнати людину, яку зустрічала дуже-дуже давно. Якби ти, скажімо, у великому місті знову зустріла того кельнера-веселуна, який увесь час скубав тебе за волосся, ти б одразу впізнала його, хай би навіть довкола юрмилося безліч інших людей.

– Ти й на Кріті був?

Ангел кивнув:

– Чи у вітальні, чи на Кріті, для мене це не має значення.

– Пам'ятаєш його, правда?

– Дуже добре пам'ятаю.

Аріель зручно вмостився:

– Що ти відчуваєш всередині голови, коли "згадуєш" про щось? Що відбувається з усіма атомами і молекулами у твоєму мозку? Може, вони зненацька зриваються з місць і влягаються точнісінько так, як було тоді, у той момент, який ти згадуєш?

Сесілія зачудувалася:

– Ніколи раніше не думала про це так.

Аріель нетерпеливився:

– Думаєш, камені на пляжі точно пригадають собі, як виглядав той самий пляж ще дві хвилини тому?

– О, ні. Ніщо не забувається швидше, як розташування камінців на пляжі. Окрім того, камені не здатні нічогісінько згадати.

– Але ж атоми й молекули у твоїй голові можуть згадати про події багаторічної давності, незважаючи на те, що з того часу нашарувалося безліч нових думок та спогадів. Чи не є думка або спогад певним візерунком з крихітних камінців на березі свідомості?

– А ти також умієш пригадувати. Бо ж пригадуєш, як у дідуся було запалення легенів. Сам казав…

– Правда, але душа моя не зшита з сотень тисяч атомів та молекул.

– З чого ж у такому разі твоя душа?

– Вона вилущилася з Божого розуму.

Сесілія задумалася, а тоді сказала:

– Моя душа, напевно, також. Хоч вона й складається з атомів та молекул, але, можливо, також вилущилася з Божого розуму.

Аріель відмахнувся:

– Як би там не було, небесних справ ми зараз не торкаємося.

– Ти обіцяв розповісти про небо…

– Небо ще почекає, Сесіліє. Коли йдеться про людську душу, ми дуже близько до неба.

Дівчинка глянула на стелю:

– Бабуся каже, що душа божественна.

– Твоя бабуся надзвичайно мудра.

– До того ж вона знає Біблію і усі саґи Снорре майже напам'ять.

– Ось воно! Знову!

– Що таке?

– Оте "напам'ять" є частиною великої загадки, про яку ми говоримо зараз. Ти задумувалася, що людський мозок – найзагадковіша матерія у всесвіті?

– Раніше – ні…

– Усі атоми твого мозку витворилися колись на одній зірці. Але згодом вони якось відфільтрувалися і стали тим, що ми називаємо "свідомістю". Людська душа, отже, тріпочеться у мозку, сплетеному з тонкого пилу, котрий якоїсь миті осипався з небесних зір. Людські думки і почуття без угаву граються на нитях того тонкого зоряного пилу, там, де усі нервові струни сплітаються докупи, щоразу по-іншому…

– Тоді, мабуть, у моєму мозку є трохи пилу з Вифлеємської зорі.

– В усіх передуманих тобою думках, в усіх твоїх спогадах.

Сесілія усе намагалася визирнути у вікно, а ангел говорив далі:

– Чудове, напевно, відчуття – бути живим мозком у всесвіті. Наче власний маленький універсум знаходиться в середині великого універсуму. Бо у твоєму мозку стільки ж маленьких атомів та молекул, скільки зір і планет у космосі…

Дівчинка перервала його розповідь:

– До найпотаємнішої моєї думки, певно, так само далеко, як до найвіддаленішої зірки у всесвіті.

Аріель кивнув:

– Різниця лише в тому, що мозок свідомий самого себе. Він завжди здатний оцінити власну діяльність. Таке неможливе на небесах. Та й всесвіт не може сказати про себе: "Я – це я". Для цього всесвітові необхідна допомога людини.

Вона переможно усміхнулася:

– Тут я з тобою погоджуюся: справді суттєва різниця.

– Але ти все ще не пояснила, як відбувається "згадування".

– О, зовсім забула.

– Як цікаво.

– Що тут цікавого?

– "Зовсім забула". Може ліпше розкажеш, що таке "забувати".

– Просто вилетіло з голови.

– "Просто вилетіло з голови!" – повторив Аріель, намагаючись наслідувати ще й голос Сесілії.

– Але, буває, забуте зненацька знову виринає. Часом сидить на кінчику язика.

– На кінчику язика?

– Так кажуть.

– Ніколи б не подумав – язик – і має щось спільне зі спогадами. Може, ще скажеш, що й слова можна скуштувати на смак точнісінько, як і полуниці?

Сесілія засміялася.

– Здається, я знаю відповідь, – сказала вона. – Коли мене ніхто не відволікає, думка, звичайно, вигулькує сама. Дідусь каже, ніколи не треба перейматися тим, що думка втекла…

– Чому ж ні?

– Вона наче риба, яка зірвалася з гачка, відпливає собі на глибину, а повертається ще вгодованішою.

– Тоді вони мають рацію.

– Хто?

– Та деякі з наших ангелів, котрі полюбляють казати, що нам ніколи не збагнути земних речей. Але мені не хотілося з тим миритися. Я завжди намагався зрозуміти, що це таке – бути людиною з плоті і крові.

– Не знаю, чи зможу тобі допомогти, бо я сама цього не розумію.

Аріель спурхнув з ліжка і став підніматися догори. Отак літаючи кімнатою, він ні на мить не вмовкав:

Пригадуєш слова, які я сказав тобі, коли ми вперше зустрілись?

Сесілія задумалася:

– Ти сидів на підвіконні, це точно. А от що ти сказав, не певна, чи пам'ятаю.

– "Не певна, чи пам'ятаю..."

– "Привіт!" або щось подібне.

Ангел похитав головою. Запала довга мовчанка. Нарешті Сесілія замахала руками:

– Хвильку! Воно у мене на кінчику язика...

– Мусиш його сплюнути, доки воно знову не "вилетіло з голови".

Аріель сів на підвіконня, як і того першого разу коли показався їй наяву. Сесілія глянула на нього і сказала:

– Ти запитав, чи добре я спала.

– Вітаю!

– Це було не так уже й важко!

– А я став свідком великої містерії. Я спитав чи ти щось пригадуєш, а ти відповіла, що забула. Вилетіло геть – і все! Але коли ти не можеш щось згадати, де перебуває те, що ти забула?

Сесілія розвела руками:

– Справді, дивні речі з нами відбуваються. Деколи мені раптом щось спадає на гадку.

– Звідки ж воно спадає?

– З голови.

Аріель довго обмірковував почуте:

– А куди впадає?

Сесілія засміялася:

– До голови.

– Отже, з голови до голови. Зваж, ми весь час говоримо про одну і ту ж голову. Але ж ви не тільки бачите і чуєте те, що пригадується і забувається, щоб потім знову пригадатися. Мозок діє ще й на власний розсуд. Це якраз процес "думання". Це так само, як маленькі камінці на безмежному пляжі починають самі перекочуватися уже без допомоги хвилі.

Сесілія знову засміялася:

– Спробую собі уявити, як вони розприскуються навсібіч!

– Якусь думку, міркована тобою, – наприклад, про різдвяну ялинкову зірку, що зникла, – можна відсунути на якийсь час, а тоді знову повернути її з підсвідомості. Ти ніби перемотуєш запис свідомості назад, щоби знову повернутися до тієї самої думки. Переконаний, до вас часто повертаються старі думки, про які ви уже довго-довго не згадували.

– Однак думка виринає сама собою. Не завжди вдається визначити наперед, що згадувати, а що забувати. Часом думається про речі, про які зовсім не хочеться думати. Іншого разу заговорюємося, тобто говоримо те, чого, власне кажучи, зовсім і не думали. Інколи складається страшенно незручна ситуація.

Ангел Аріель сидів на підвіконні і все похитував своєю блискучою голівкою.

– Цього, напевно, я й боявся, – мовив він.

– Чого?

– У вас не одна душа, на відміну від нас. Можливо, їх дві або й більше. Бо як інакше пояснити, що ви думаєте про речі, про які аж ніяк не хочеться вам думати.

– Не знаю.

– Такі небажані думки керовані чимось іншим, ніж вашою свідомістю. Це приблизно, як у театрі, де ви не маєте нінайменшої уяви, яку п'єсу гратиму наступного разу.

– Гадаєш, душа – це той самий театр, а актори – розмаїті думки, котрі з'являються на сцені і грають різні ролі?

– Щось схоже на це. У кожному разі, у театрі свідомості багато приміщень, а ще багато різних сцен.

Аріель здійнявся з підвіконня, зробив велику дугу над кімнатою і опустився у ногах Сесілиного ліжка.

– Постарайся описати свої відчуття в голові, коли ти думаєш.

– Я нічого не відчуваю.

– Може, якісь лоскотки, коли думаєш про щось веселе? Або ж біль, коли думки сумні й похмурі?

– Справді, від веселих думок мені лоскоче, а від сумних, мабуть, боляче. Але усе це я відчуваю не в голові. Відчуває душа, а душа – зовсім не те саме, що голова.

– Напевно, трохи сверблять нервові волокна, – докинув ангел.

Сесілія кинула на Аріеля допитливий погляд:

– Може, хочеш сказати, що ангели ще й думати не вміють?

– Так воно і є. Ангели ж бо не мають права брехати.

– Ну, це вже занадто!

– Ми думаємо інакше, аніж люди з плоті і крові Нам не треба "розмірковувати", аби знайти відпо – відь на якесь запитання. Усе, що ми знаємо, і усе, що можемо знати, є відразу у свідомості. Бог наділив нас здатністю розуміти дрібку

від свого великого творіння, але не все. Про те, що ми не знаємо, нам слід мовчати.

Сесілія якийсь час обмірковувала усе, щойно почуте.

– Ні, у нас все не так. Ми постійно докладаємо зусиль, аби розуміти щораз більше. Щоразу несподівано зринає щось нове. Наймудріші одержують за свої відкриття Нобелівські премії, якщо ті відкриття, звичайно, мають велике значення для всього людства. Росте наше тіло, і наші знання також ростуть.

– Та все ж вам властиво забувати. Так ви і тупцяєте: два кроки вперед, один – назад.

– Можливо. Однак забуте не обов'язково зникає назавжди. В один чудовий момент – гоп, і вискочило, наче троль з табакерки.

– Між людьми та ангелами пролягла величезна різниця. Ми не знаємо, як можна щось забути, і так само не знаємо, як можна щось згадати. Нині я знаю нітрохи не більше, аніж дві тисячі років тому. За цей час людський розум незмірно подорослішав. Не всім ангелам до вподоби така різниця.

– Я й не гадала, що ви буваєте заздрісні.

Ангел засміявся:

– Проблема лежить не так уже й глибоко.

– А ваші думки бувають глибокими? Дідусь інколи каже, що його навідують дуже глибокі думки.

Ангел похитав головою:

– Через те, що наші думки лежать на самій поверхні свідомості, нам ніколи не судилося зазнати втіхи від якогось несподівано глибокого міркування. У нас немає, подібно як у вас, пограниччя, наша свідомість не пливе розбурханим морем, де думки, наче вгодовані риби, то забуваються, то знову виринають з глибіні.

– Ти казав, що ангели не сплять…

– Так, ми ніколи не спимо, тому нам і не сняться сни. Як ти відчуваєш сон?

– Я нічого не відчуваю.

Він коротко кивнув:

– Точнісінько так я не відчуваю, як витаю у повітрі чи яка на дотик снігова грудка…

– Сон – це, до певної міри, думання, – сказала Сесілія. – Або бачення. Або ж те й інше водночас. Коли ми спимо, то не визначаємо наперед, що думати чи бачити.

– Поясни детальніше.

– Коли ми спимо, голова думає собі сама. От тоді й можна говорити про справжній театр. Час від часу я прокидаюся і згадую, що мені снилася ціла вистава або ж фільм.

– Який ти сама й створила, ще й усі ролі граєш сама.

– Маєш рацію.

Ангел захопився розмовою:

– Можна сказати, клітини мозку демонструють фільм одні одним. Та водночас фільм сидить на останніх рядах кінозалу і бачить себе на екрані.

– Нічого собі! "Клітини мозку демонструють фільм одні одним…" Я наче бачу це перед собою.

– Бо уві сні ви є водночас зірками кіноекрана та публікою. Хіба не диво!

Сесілія відхилилася на подушку:

– Мені не дуже подобається ця тема розмови.

– І все ж цікаво. Ти свідок цілого феєрверка думок та образів всередині своєї голови, хоча й не підпалила жодної із безлічі ракет. Усе це – наче безкоштовна вистава.

Мала кивнула:

– Вистава може бути страшенно веселою, та може бути й сумною, бо нам не завжди сняться приємні сни. Можуть снитися жахи і всяка бридота…

Тепер у голосі ангела звучало розуміння:

– Шкода, що вам доводиться мучити себе. Ідеальним варіантом у ситуації була б можливість вийти зі сну, який вам не до душі. У кінозалі неодмінно мусить бути аварійний вихід.

Але оскільки ваша душа і є тим кінозалом, – до того ж вона визначає увесь репертуар, – то неможливо. Бо ніяк не втекти вам від своєї ж душі. Сам себе не вхопиш за хвоста. А може, саме тому ви так і чините. Кусаєте себе за хвіст, а тоді плачете й кричите від страху й болю.

Сесілія почала гризти нігті:

– Не хочу, щоб так було. Але ж я не можу собі замовити лише приємні сни. Доводиться миритися з тим, що є. Після довгої ночі я пробуджуся і уявлятиму, наче була на Кріті. Я справді там перебувала під час сну, бо уві сні здається, ніби ти там, де відбувається сон.

Аріель розглядав дівчинку своїми ясними сапфіровими оченятами:

– Ось воно!

– Що?

– Зачекай хвильку! Чи сниться вам, ніби ви літаєте або проходите крізь зачинені двері?

– Уві сні все може статися. У кожному разі, майже все. Мені для цього й не обов'язково спати. Я можу літати в думках, пурхати по всьому будинку… або податися до чужих країв. Одного разу мені снилося, мовби я на Місяці. Маріанна і я знайшли космічний корабель за старою молочною фермою, натиснули кнопку і злетіли у космос.

Аріель знову звився під стелю. Зробивши невелике коло по кімнаті, він опустився на стілець перед ліжком.

– Тепер усе поскладалося на поличках, – мовив він.

Сесілія замотала головою:

– Нічого не розумію.

Він вказав на її чоло:

– У думках ви здатні робити те, що ангели роблять усім тілом. Уві сні ви робите те ж саме у своїх головах, що ангели роблять у цілому Божому творінні.

Сесілія трохи розгубилася:

– Ніколи не думала…

– Та це ще не все, – продовжував ангел. – Уві сні вам ніщо не зашкодить. Ви такі ж невразливі, як і ангели в небі. Усі ваші видива – чиста і ясна свідомість, і п'ять відчуттів тут ні до чого.

Тут Сесілії зблисла зовсім свіжа думка. Вона випросталася у ліжку й сказала з твердим переконанням у голосі:

– Тоді, можливо, наша душа безсмертна! Така ж безсмертна, як ангели на небі.

Аріель ухопився за слово:

– Тепер ти трохи краще розумієш, як це – бути ангелом. Хоч ми й говорили здебільшого про людей з плоті і крові, однак ти зуміла дещо збагнути у небесних речах. Бо небо відображається в землі, наче в дзеркалі.

Дівчинка невгавала:

– А душа божественна, чи не так?

Він не відповів, і Сесілія вирішила, що повинна будь-що його втримати, аби він не зник:

– Ти обіцяв мені багато розповісти.

Аріель кивнув:

– Однак саме цієї миті твоя мама йде з вітальні нагору. Я заховаюсь у дзеркалі.

Сесілія озирнулася по кімнаті:

– Про яке дзеркало ти весь час говориш?

Ангел зліз зі стільця і покрокував підлогою. З кожним кроком він наче розчинявся у повітрі. Зникнувши зовсім, сказав:

– Усе Боже творіння – дзеркало, а всесвіт – загадка.

7

Минуло багато днів, а ангел Аріель усе не з'являвся. На стільці біля Сесілиного ліжка завжди сидів хтось із родини. Христина відвідувала її майже щодня, хоча мама й бабуся самі навчилися робити уколи. Не завжди Сесілія могла визначити, який нині день або яка пора дня й ночі. Коли вона трохи чулася на силі, то записувала кілька нових думок у китайський записничок.

Лижі й саночки стояли прихиленими до стіни батьківської спальні. Усе ще була зима і лежало багато снігу. Сесілія твердо вирішила одужати до того, як розтане сніг. Їй духу не вистачить чекати знову цілий рік, аби стати на лижі.

Вона ніколи нікому й словом не обмовилася про Аріеля. Він не мав жодного стосунку до решти родичів. Хоча Сесілія й була членом родини Скутбю, чулася вона, однак, людиною, яка стояла сам на сам із собою поміж небом та землею.

Та що ж із ним трапилося? Хіба не обіцяв він розповісти їй про небеса? І хіба не він казав, що ангели ніколи не брешуть?

Невже обдурив? Змусив Сесілію розповісти усе про людину з плоті й крові, а сам чкурнув, не дотримавши своєї обіцянки?

Вона розплющила очі. Майже тієї ж миті увійшла мама і сіла на край ліжка. Сесілія дивилася на неї порожнім поглядом.

– Ти знову чистила цибулю? – пробурмотіла вона.

Мама похитала головою. Та Сесілія все ж дорікнула:

– Ви надто багато їсте цибулі.

Мама провела рукою по її волоссі:

– Майже дванадцята. Усі вже полягали спати. І я теж спробую трохи поспати.

– Спробуєш поспати?

– Та… я ковтнула таблетку.

– Не слід звикати до таблеток.

– Одна не зашкодить.

Сесілія глянула на маму:

– Цікаво, як це ми так створені, що мусимо спати.

– Людина відпочиває уві сні. Дехто впевнений, що сни нам також потрібні.

– Навіщо?

Мама зітхнула:

– Я не знаю.

– Здається, я сама знаю відповідь.

– Невже?

– Нам, певно, сняться сни, бо ми відчуваємо потребу віднестися уві сні кудись далеко-далеко геть.

– У тебе дуже дивні думки, Сесіліє.

– Деяким людям буває так боляче, що вони готові вмерти з туги, якби їм не приснилося щось приємне.

Мама витерла їй личко вогким рушником, одягнула чисту нічну сорочку.

– Не турбуйся, що я така квола. Мені здається, я навіть трохи краще себе почуваю.

– Можливо…

– Христина теж так сказала?

– Вона казала, що слід зачекати, а тоді по бачимо.

– Може, завтра я натрохи встану. Скажімо, до кави…

– Завтра й поговоримо.

– Мені скоро треба випробувати нові лижі. Ти обіцяла!

– Вони стоять наготові. Задзвониш у дзвоник, навіть якби тобі просто захотілося з кимось поговорити. Тато одразу ж прийде й сяде біля тебе.

– Не треба йому вставати.

– Але ж ми цього хочемо.

– Ви не злякаєтеся, почувши, як я розмовляю сама зі собою?

– А ти розмовляєш сама зі собою?

Сесілія знову глянула на маму:

– Не знаю.

Мама обняла доню і міцно пригорнула її до себе.

– Ти найкраща дівчинка на світі, – мовила вона. – Без тебе світ став би порожнім і пустельним.

Сесілія усміхнулася:

– Це було дуже урочисте "на добраніч".

Сесілія заснула майже тієї ж миті, як мама вийшла з кімнати. За якийсь час вона збудилася від теленькання по шибці. Розплющила очі і побачила за вікном личко Аріеля. У жовтому освітленні дерева в саду він нагадував золотого слов'янського ангела, малюнок якого вона якось бачила в "Ілюстрованій науці". А може, то був Ісус, Боже дитятко?

Він помахав їй рукою, ступив крізь вікно і опинився на підлозі перед письмовим столом. Шибка залишилася неушкодженою.

Сесілії аж очі розширилися від зачудування:

– Ніяк не збагну, як тобі це вдається.

Аріель підійшов ближче і сів на стілець. Добре, тато ще не прийшов.

– Це не так уже й важливо, – сказав він. – Нема про що говорити.

Сесілія сіла у ліжку, виклавши одну ногу поверх ковдри.

– Де ти був? – запитала вона.

– До тебе приходило так багато відвідувачів, – відповів ангел.

Сесілія кивнула:

– І тільки через те тебе так довго не було?

Аріель не відповів на її запитання.

– Місяць майже вповні, – вигукнув він. – У місячному сяйві засніжені околиці видно, як удень.

– Яка краса! Як би мені хотілося опинитися надворі і подивитися на місяць власними очима.

– А хіба ти не можеш?

– Я уже набагато здоровіша…

– От і чудово! Це ж так нудно весь час почуватися безсилим.

– Але чи мені дозволять?

Ангел Аріель злетів зі стільця і закружляв навколо лиж та саночок.

– Звичайно, дозволу від тата й мами на прогулянку серед ночі тобі не одержати.

– А від тебе?

Він таємничо кивнув. Сесілія одразу ж скинула з себе ковдру.

– Коли маєш дозвіл від небесного ангела, немає значення, що скажуть інші. До того ж усі сплять.

– Влаштуємо маленьку прогулянку. Але тобі слід тепло вдягнутися, аби ти не перетворилася на велику бурульку, м'ятну на смак.

Сесілія підвелася і наважилася опустити ноги на підлогу. Вона твердо стояла, і навіть голова нітрішки не паморочилася!

– Нині я випробую лижі, – мовила вона. За хвильку дівчинка уже стояла перед шафою з одягом. Ще на початку листопада Сесілія переконалася, що усі її зимові речі лежать на місці, на окремій полиці. Вона зняла зі себе нічну льолю, витягнула сорочку, рейтузи, светри, лижні штани та куртку, а ще шалик та шапку, рукавички і грубі шкарпетки. Невдовзі вона сиділа на краю ліжка і зашнуровувала лижні черевики. А коли вже була готова, глянула на Аріеля:

– Понеси мені, будь ласка, лижі.

Вони вийшли в коридор і тихенько спустилися сходами на перший поверх. Сесілія відчинила вхідні двері і, пропустивши вперед Аріеля з лижами, знову обережно зачинила їх за собою.

Вони минули стодолу. Звідти крутий схил збігав до потічка та смерекового лісу. Сесілія защіпнула кріплення і зафіксувала на зап'ястях петельки палок. Місячне сяйво відкидало на сніг їхні чіткі тіні.

– Я спробую спуститися з гори, – сказала Сесілія. – А ти біжи за мною. Я так давно чекала на цю мить.

І вона рушила вниз схилом. Але ангел Аріель не біг підстрибом, а летів собі у повітрі обіч неї.

– Ми летимо разом, – сказав він. – От тільки я зовсім нічого не відчуваю.

– Розкішної – кричала Сесілія. – Ангельська розкіш!

У самому низу спуску Сесілія впала у пухкий сніг, і вони обоє розсміялися.

Вона підвелася і показала рукою на смерековий ліс:

– Лісом проходить чудова лижня до Воронового пагорба, а звідти відкривається панорама всієї долини.

Якусь мить ангел наче міряв її поглядом, але тільки мить:

– Подужаєш дійти туди?

Дівчинка одразу ж рушила вперед.

– Я чуюся дужою, ніби віл! – тішилася вона.

Сесілія стала в глибоку лижню, а Аріель метушився навколо неї, наче песик під час недільної прогулянки по лісі – залітав то праворуч, то ліворуч. Час від часу навіть чеберяв ніжками.

– Тобі не холодно босоніж на снігу? – запитала дівчинка.

Ангел зітхнув:

– Може, не будемо починати усе спочатку?

Сесілія засміялася:

– Просто холодно дивитися на тебе. Бувають такі факіри, яким настільки вдається приглушити усі свої відчуття, що їх не бере ні мороз, ні вогонь. А ще вони можуть спати на дошці з цвяхами.

Аріель кивнув:

– Ми відвідуємо не тільки Норвегію, Індію – також.

Лижня вилася поміж густо поросли деревами. Інколи Аріель полегшував собі шлях і просто прослизав крізь стовбури. Якось він проплив крізь густий чагарник. Той чагарник був для нього, наче клоччя туману.

На останньому підйомі перед Вороновим пагорбом Сесілії довелося йти "ялинкою", щоби не ковзали лижі. Незабаром вони уже стояли на самісінькій вершині. Тут дерева не росли. Сесілія піднесла одну палку і показала на засніжений ландшафт, скупаний в блакитному місячному сяйві.

– Як я була маленькою, вірила, що оце – дах світу, – сказала вона. – А коли бабуся розповіла про Одіна, який сидить на високому троні й зорить за світом, я уявляла собі, що це саме тут. Ти, напевно, чув про його воронів?

Аріель кивнув:

– Гуґін і Мунін. Це означає "думка" і "розум".

– Бабуся теж так казала. Воронами, яких він посилав по світу, були його думка і розум.

Аріель знову кивнув, а тоді сказав щось досить дивне:

– Певно, пригадуєш, як ми розмовляли про "внутрішнє око", яке має кожна людина, однак найбільше значення воно має для сліпців. Воно теж складається з "розуму" та "думки". Гуґін і Мунін були ще внутрішнім оком Одіна.

Сесілія дивилася на нього широкими очима. Чому це не спадало їй на думку раніше?

А ангел Аріель продовжував:

– Бог – усезнаючий. Крім того, він може бути присутнім у багатьох місцях водночас. Один не мав такої сили, зате у нього були ворони. Так він теж став майже всезнаючим.

Сесілія знову показала палкою на долину внизу.

– Бачиш усі ті обійстя? – запитала вона. – Майже в кожній хаті я когось знаю. Там, унизу, школа…

Біла стрічка, що в'ється по долині, – річка. Вона називається Леіра. Маріанна живе у жовтому будинку з іншого боку річки.

– Я знаю, Сесіліє.

– Унизу ліворуч видніються вогники села Клефти, а гора ген там називається Відьомською. Єссгейм в іншому напрямку.

– Усе це я знаю, – знову повторив Аріель.

– А там видніється наша стодола. З-за великої сосни зі світелками визирає крайчик нашого будинку. Вікно ліворуч на другому поверсі – то моя кімната.

– Через те вікно я проходив уже не раз, – сказав Аріель.

Він завис кілька сантиметрів над землею, щоб, доки вони розмовляли, бути на рівні Сесілиних очей. Його блакитно-зеленаві сапфірові оченята блистіли в місячному світлі.

– Якби ти зараз стояла біля вікна і дивилася на верхівку Воронового пагорба, то змогла би побачити нас на вершині. Тоді б ми тобі, мабуть, помахали руками.

Сесілія аж прикрила рота долонькою. Ну, хіба це не містика? Вона відчувала: щось тут не те, але не могла до кінця збагнути, що ж саме.

– Тато щохвилини може увійти до моєї кімнати подивитися, чи я сплю. Якщо він зараз прийде, то перелякається. "О, ні, – скаже. – Пташка вилетіла з гнізда".

– Хочеш, я подивлюся, чи він спить?

– А ти можеш?

Аріель зник, і Сесілія зосталася сама між небом і землею. На кілька секунд їй здалося, наче вона втратила брата-близнюка, та наступної миті він знову стояв поруч.

– Обоє сплять, – запевнив ангел. – Мама лежить, сховавши лице у ямці татового плеча. Будильник наставлено на пів на четверту.

Сесілія полегшено зітхнула:

– Як яскраво світить місяць!

– Це тому, що усе навколо темне. Коли світло світиться у повній темряві, не пропадає жоден промінчик.

– Але ж місяць, власне кажучи, посилає не своє світло, – докинула Сесілія. – Він віддзеркалює сонячні промені.

Аріель урочисто кивнув:

– Але й сонце не посилає своє світло. Воно – тільки дзеркало, що позичає сяйво у Бога.

– Справді?

– Не бійся, дурника з тебе не роблю.

– Я розумію… Просто ніколи не думала, що сонце позичає світло у Бога, так само, як місяць у сонця.

Вона сперлася на палиці й задивилася на сніг у долині. Коли знову глянула вгору, Аріель уже злетів вище і тепер витав просто перед нею.

– Ти також позичаєш своє сяйво у Бога, Сесіліє. Ти теж дзеркало Бога. Бо що ти без сонця а що сонце без Бога?

Сесілія усміхнулася:

– То й я є маленьким місяцем?

– І саме в цю мить осяваєш мене.

– Ти дивно оповідаєш. Усе звучить так урочисто, аж мені мурашки сипнули поза спину.

– Говорячи про небесну красу, не уникнути дрібки урочистості.

– То, може, розкажеш, нарешті, про небо?

– Я уже почав свою розповідь.

Він показав рукою на небесне склепіння. Місяць світив так ясно, що видно було лише кіль блідих зірочок.

– Перш за все мусиш збагнути, що ти уже на небі, – сказав він.

– І оце небо?

Ангел Аріель кивнув.

– А що ж іще? Земля – тільки маленька пилинка у безмірному небесному просторі.

– Ніколи про це так не думала.

– Це – Небесна Земля, Сесіліє. Райський сад, де живуть люди. Ангели живуть деінде.

– У всесвіті?

– Можливо, і у всесвіті, це не має значення.

Сесілія знову оперлася на лижні палиці й задивилася на сніг.

– Загадково, – мовила вона. – Як загадково.

Аріель глянув на неї з викликом.

– Як на мене, усе дуже просто.

Сесілія заперечно похитала головою.

– Мені зажди було цікаво, де ж знаходиться небо, – сказала вона. – Жоден з космонавтів не бачив ані сліду Бога чи ангелів.

– Але й ніхто з дослідників мозку не бачив ані сліду думки. Нікому з дослідників сновидінь не вдалося побачити сни інших людей. Але це ще не означає, що в головах людей відсутні думки або сни.

– Звичайно…

– Ніхто ж не бачив тебе на безкрайому пляжі, коли ти сама собі приснилася на ньому. Ми вже не раз про це говорили.

– Гадаєш, у всесвіті юрмляться ангели?

– Певен. Бо ж не створив Бог універсум таким великим без будь-якої на те причини. А тому, що нам не дано ні змерзнути, ані обпектися, ми можемо перебувати у всесвіті, де заманеться, на всіх небесних тілах. Для людей із плоті та крові придатні умови Для життя лише на Землі, де в міру холодно і в міру тепло. На інших планетах або надто холодно, або ж надто спекотно. Якби Земля знаходилася трохи ближче до Сонця, її кліматичні умови стали б нестерпними для людської плоті та крові. А якби вона була ближче до Плутонію, то люди перетворились би на крижані скульптури.

Ангел пролетів дугою у повітрі і одразу ж повернувся, зависнувши перед дівчинкою десь за півметра до землі.

– Ти бував на Місяці? – спитала вона.

Він відповів, не вагаючись:

– Танцював балет.

– На Місяці?

Ангел кивнув:

– От було потішно, коли там висадилися перші люди. Нас було багато, ціла компанія. Але ні Армстронґ, ані жоден з решти космонавтів не бачив нас. Вони думали, що нікого, окрім них, більше немає. І тому так пишалися, бо вважали себе першими візитерами на Місяці… Знаєш, що сказав Армстронґ, вийшовши з місяцехода?

– "Маленький крок для мене, але великий стрибок для людства", – відповіла Сесілія.

– Молодець!

Сесілія як представник людства трохи розсердилася, що ангели шпигували за першими космонавтами, котрі вважали себе першопрохідцями на Місяці:

– Мені прийшла ідея написати про це у газеті. "Останні новини: На Місяці аж юрмиться від ангелів. Новий радар розкрив прадавню таємницю".

Аріель засміявся:

– Хіба ти не чула про астероїди?

Сесілія втішилася, бо тепер вона була у своїй тарілці. Вона прочитала про всесвіт більше, ніж будь-хто у її віці. На початку хвороби вона простудіювала цілу копицю примірників "Ілюстрованої науки".

– Звичайно, – відповіла Сесілія. – Це такі крихітні планетки, які кружляють по своїх орбітах навколо Сонця. Але їх так багато і вони такі маленькі, що навіть не мають імен. Більшість їх позначена лише номером.

Аріель заплескав у долоні:

– Браво! Отже, про небесну красу ти знаєш більше, аніж гадала. Коли мені хочеться побути наодинці з собою, скажімо, впродовж п'ятдесяти чи ста років, я обираю один із таких астероїдів. Хоч ангелів страшенно багато, проте астероїдів більше. Волочитися по універсуму на крихітній планетці після буйних словесних баталій між ангелами у місцях нашого загального збору – просто насолода. Інколи я перестрибую собі з астероїда на астероїд. От весело!

Ця розповідь здалася Сесілії надто вже простою.

– Ти, мабуть-таки, брешеш.

Вона подивилася у його сапфірові очі, та одразу ж потупила погляд – дуже вже серйозне було звинувачення.

– Шкода, – мовив Аріель. – Бо ангели ніколи не брешуть. Ти, певно, зовсім не віриш, що я ангел.

– Розповідай іще, – попросила Сесілія, закопиливши губки.

– Найприємніше сидіти на кометі.

– На кометі?

– Наприклад, на кометі Галлея. Щоб обійти навколо Сонця, їй необхідно перебувати в дорозі 76 років. Однак її траєкторія так далеко врізається у космічний простір, що все відбувається надзвичайно швидко. Їзду на кометі можна порівняти хіба що зі спуском по ковзанці. От тільки на ковзанці можна вчепитися руками і знову видертися нагору, а з кометою так не вийде.

Сесілія покивала головою.

– Та хай уже, повірю тобі, – сказала дівчинка. – Я б і сама не проти повозитися на кометі. Однак ніколи не думала, що ангели так люблять гратися.

Ангел Аріель заглянув їй у вічі:

– Я казав, що Бог створив Адама і Єву, аби хтось міг стрибати поміж дерев та бавитися в саду у хованки. Бо що вартує сад, коли в ньому не можуть гратися діти.

Сесілія кивнула, а Аріель говорив далі:

– Не штука мати величезний всесвіт із мільярдами зірок та планет, місяців та астероїдів, коли у ньому немає ангелів, котрі б могли тішитися його красою.

Сесілія перервала його мову:

– Згідна, усе, що ти сказав, звучить розумно, але абсолютно жодного слова про це не сказано у Біблії.

Аріель не відповів. Сказав щось зовсім інше:

– Якби Бог створив усе тільки для того, аби задемонструвати свою могутність, був би він самозакоханим Богом. У небесному безмірі сотні мільярдів галактик, у кожній з них – приблизно сотні мільярдів сонць. А тепер спробуй угадати, скільки планет і місяців, не кажучи вже про астероїди. І незліченна армія ангелів. Гріх скаржитися на нестачу місця чи на погані для нас часи.

– Без сумніву! Ласкаво просимо!

– Це ми, Сесіліє, утримуємо весь універсум укупі. У Бога на плечах ніколи не сиділи ворони, зате він мав цілу армію ангелів.

Сесілія почала порпатися в снігу палицею.

– Якби ти про все це написав книжку, то, напевно, одержав би Нобелівську премію, а то й дві.

– Чому дві?

– Одну – в сфері теології, іншу – астрономії. Однак могли б тебе й завалити. У гіршому випадку можна було б претендувати на Нобелівську премію в галузі фантазії. Її ти заслуговуєш.

Аріель розсміявся:

– Не можу змагатися з такими серйозними вченими. Вони вважають, що усі таємниці природи можна розгледіти в окуляр мікроскопа чи телескопа. І вірять тільки в те, що можна зважити і виміряти. Однак дано їм збагнути лише дещицю. Вони не розуміють, що бачать усе в дзеркалі, в загадці. Ангела не зважиш і не виміряєш. Тут не допоможе й спостереження дзеркала під мікроскопом. У результаті тільки чіткіше й виразніше розгледиш власне зображення. Краще вдатися до фантазії.

Сесілія все енергійніше порпалася палицею в снігові.

– Я б залюбки пограла в "класики" між астероїдами. Або потанцювала на Місяці чи міцно вчепилася за якусь гарненьку комету и політала по всесвіту. Бо ж усе це і є небом, казав ти…

– Справді?

– Багато людей вірять у те, що після смерті потраплять на небо. Це правда?

Аріель тяжко зітхнув:

– Ви уже на небі. Саме цієї миті. Час уже припинити пусті суперечки. Зовсім не личить вам сваритися й вимахувати руками перед лицем Бога.

– Ти не відповів на моє запитання.

– Ви приходите й відходите, йдете своєю дорогою і знову приходите. Те ж саме відбувається із зорями та планетами.

– Ля, ля, ля!..

Сесілія вдарила палицею об землю.

– Ти сердишся, Сесіліє?

Вона знала, ангел має рацію, але вважала, що має право трохи посердитися саме зараз:

– Ти тільки й знаєш, що видно говориш: людина є з плоті та крові. А ніхто з плоті й крові не може жити вічно. Це несправедливо, бо й мені хотілось би пострибати в "класики" поміж астероїдами якихось тисячу літ перед тим, як провести кількамільйоннорічні вакації на якійсь екзотичній планеті у далекій галактиці. От я й серджуся, що нам не дано жити вічно.

Вона злякано прикрила рот долонею. І звідки у неї взялося стільки слів?

– Ніхто не живе вічно, – сказав Аріель. – Навіть ангели на небі. Ангели не "живуть", а тому нічого не відчувають і тому не дорослішають. Про це ми вже балакали раніше.

Сесілія дивилася в землю:

– Гріх вам скаржитися, ніби не живете, самі ж бо цілу вічність пурхаєте собі поміж планетами та зірками.

– Так само й ти пурхаєш по пляжах у далеких країнах, коли спиш, – відповів Аріель. – Уяви, наче усе твоє життя тільки сон!

Сесілія стенула плечима:

– Якби такий сон тривав цілу вічність, та ще й був приємним сном, я проміняла б життя на нього. А чому надав би перевагу ти – людському життю тривалістю в декілька десятиріч чи вічному ангельському?

– Ні у кого з нас немає такого вибору. То й нема про що говорити. До того ж, мабуть, краще один-єдиний раз заглянути на небеса, аніж ніколи їх не побачити. Ті, хто ще не створені, не мають права на існування.

Сесілія обмірковувала останні слова Аріеля і врешті сказала:

– А може, вони б не захотіли, аби їх створили лише на одну коротку мить життя. А той, хто не існує, не знає, що він утратив.

Аріель промовчав. Несподівано він стрімко злетів догори і довго приглядався до будинку:

– Уже третя година. Нам слід поквапитись, доки вони не прокинулися.

Сесілія щодуху рушила вниз лижнею. Обіч неї пурхотів Аріель. Густі дерева не були завадою, бо Сесілія трималася лижні, а Аріель просто проходив крізь стовбури, ніби крізь стовпи туману. Ось, нарешті, вони видряпалися на останній пагорб до стодоли.

Аріель ухопив Сесілію за капюшон куртки:

– Ми не встигаємо обійти будинок й увійти з головного входу.

– Не встигнемо?

Та Аріель уже не зволікав часу на відповідь. Він міцно схопив її за куртку і підняв високо в повітря. Наступної миті вони пройшли крізь вікно й опинилися посеред Сесілиної кімнати. Шибка була ціла, Сесілія також. На ногах вона усе ще мала лижі, з яких почала капотіти на підлогу вода.

– Що вони скажуть, як ти думаєш? – прошепотіла мала, присоромлено показуючи на свої лижі та воду на підлозі.

– Я приберу, – запевнив ангел Аріель.

Сесілія миттю скинула з себе лижі і одяг, одягнула нічну сорочку і сховалася під ковдру. Вона бачила, як ангел із шаленою швидкістю поскладав її одяг і поклав назад у шафу, лижі і палиці притулив до стіни, а тоді кілька разів дмухнув на лижі та на підлогу, і вся вода зникла. Не залишилося жодного сліду, який би вказував на Сесілину мандрівку під місячним сяйвом.

– Класно! – вигукнула Сесілія і заснула.

8

Коли дівчинка розплющила очі, на стільці біля ліжка сидів тато.

– Котра година? – спитала вона.

– Сьома.

– Ти давно уже тут сидиш?

– Лише кілька годин…

Щойно зараз вона згадала про нічну прогулянку. Сесілія озирнулася по кімнаті. Жодного сліду. А може, це було не нинішньої ночі. Можливо, багато днів тому, просто вона добре не пригадує.

Дівчинка чулася слабшою, ніж будь-коли. Може, через прогулянку з Аріелем?

– Я не дуже добре себе почуваю, – сказала вона.

Тато взяв її за руку:

– Так воно і є.

– Який сьогодні день?

Тато глянув на годинник:

– 22 січня.

– Минув уже майже місяць від Різдва.

Тато кивнув:

– Зараз прийде мама з уколом.

– "З уколом…"

– Так, вона у ванні.

– Як мені погано.

Тато стиснув доньчину долоньку.

– Я знаю, – тільки й мовив він.

Сесілія спробувала звести на нього погляд:

– Коли я виросту, буду вивчати астрономію.

– Це… так захопливо.

– Хтось мусить урешті-решт про все довідатися.

– Що ти маєш на увазі?

– Це я хвора, тату…

– Ти…

– …а ви ніяк не можете узгодитися з часом. Я маю на увазі, що мусить хтось довідатися, якими є усі речі. Не можна так жити далі.

– Наука завжди на крок відстає від істини…

– Ти віриш у ангелів?

– Чому тебе це цікавить?

– А в Бога віриш?

Тато кивнув:

– Ти, гадаю, також віриш?

– Не знаю… От не був би він лишень таким… Уявляєш, він порозсаджував ангелів майже по всіх астероїдах? За бажанням, вони могли б там розкошувати цілу вічність. Їм не треба стригти нігтів або чистити зуби. Деякі ангели сидять собі на величезних кометах, котрі зі шаленою швидкістю мчать навколо Сонця. Вони поглядають униз на Землю, їм неймовірно цікаво, як це бути людиною з плоті та крові…

– Ти, певно, фантазуєш.

– …тоді як всемогутній Господь сидить собі, зручно вмостившись, і видуває нас, наче мильні бульбашки. Тільки, аби похизуватися перед ангелами на небі.

– Цього він, переконаний, не робить.

– Звідки така певність?

– Нам усього не збагнути, Сесіліє.

– Це я вже чула раніше… Ми розуміємо тільки те або інше. Усе бачимо лише в дзеркалі, в загадці…

– Так, мудрі слова.

Сесілія сумовито глянула на тата. Запала довга мовчанка. Їй хотілося сказати ще щось, але вона не була певна, чи здужає говорити. Якби тато міг вибирати слова з її голови, тоді не було б потреби відкривати рот.

– Пригадуєш нашу подорож на Кріт? – запитала вона.

Тато присилував себе усміхнутися:

– Як би я міг її забути?

– Я маю на увазі саме переліт літаком.

Тато кивнув:

– У літаку нам подавали курча з картопляним салатом, а на зворотньому шляху – тюфтелі з паприковим соусом…

– Та не про їжу, тату, мова. Я кажу про інше… Я виглядала тоді з ілюмінатора і дивилася вниз, на землю.

Більше Сесілія нічого не сказала. А думала вона про те, що сиділа високо на небі і дивилася на земну кулю з містами і дорогами, горами і нивами. Повертаючись додому, вони спершу летіли понад хмарами. Їй здавалося, наче вона десь між небом і землею. Вони прибули до Норвегії пізно вночі. Підлітаючи до Ґардермуена, літак пірнув під хмари, схожі на

різдвяну вату, і тоді враз перед очима з'явилася казкова країна з різнобарвними електричними вогнями.

– Коли ми приходимо на світ, то одержуємо у подарунок увесь світ, – мовила Сесілія.

Тато кивнув. Йому не подобалося, що вона так багато говорить.

– Але не тільки ми приходимо у світ. Можна сказати, що світ приходить до нас.

– Це майже те саме.

– Мені здається, наче я володію світом, тату.

Він узяв доню за другу руку:

– Певно, так воно і є.

– Не тільки цим будинком, а й Вороновим пагорбом… і рікою там, унизу… Я володію трішки рівниною Ласіті на Кріті… і цілим островом Санторіні. Мені видається, ніби я колись жила у старовинному замку на Кнососі. У моїй власності Сонце, Місяць та усі зорі на небі. Бо я усе це бачила.

Тато взяв дзвоника з нічного столика й задзвонив. Нащо він це зробив? Хіба й він хворий? Сесілія невгавала:

– Ніхто не в змозі відібрати це у мене. Це завжди залишатиметься моїм світом. Це буде мій світ на віки вічні.

Увійшла мама. Тато зірвався на ноги і кинувся геть з кімнати. Він так довго сидів біля неї, що йому, мабуть, дуже захотілося в туалет.

– Сесіліє?

Вона звела на маму погляд, мовчазний і докірливий.

– Сесіліє!

– Просто зроби укол, мамо. І не треба ні про що говорити.

Після уколу Сесілія, мабуть, знову заснула, бо, прокинувшись, побачила на стільці перед ліжком Аріеля. Почувала вона себе набагато бадьоріше, ніж коли біля неї були тато з мамою. Може, це залежало від перебування поруч ангела?

– Ти спала? – запитав він.

Сесілія підвелася й сіла на край ліжка, глянула у вікно і побачила, що надворі зовсім світло.

– Добридень, – сказала вона. – Мені зараз закрутиться світ.

Аріель таємничо кивнув:

– Земна куля крутиться й крутиться навколо своєї осі.

Сесілія засміялася. Вона не розуміла до пуття, чому сміється, але саме тієї миті їй здалося дуже смішним, що земля крутиться.

– Хтось сказав, що світ – це театральна сцена. Може, сцена, яка обертається?

– Звичайно, – погодився Аріель. – Але ти, певно, не знаєш, чому?

Сесілія стенула плечима:

– Це не важливо, я ж не відчуваю, як вона обертається. Як на мене, можна було б менше кружляти. А якби відчувала… уявляєш, які погані часи настали б для усіх чортових коліс на світі?

Аріель знявся зі стільця, перелетів кімнату, сів на письмовому столі і споглядав згори на дівчинку:

– Земля обертається довкола себе, щоб усі люди на ній могли зазирнути у всесвіт під різним кутом зору. Так ви можете побачити майже усі зірки з будь-якого місця планети, незалежно від того, де живете.

– Ніколи не думала про це.

– Де б ви не перебували, у Єсгеймі чи на Яві, ані крихти небесної краси не втаїться від вашого зору. Було би страшенно несправедливо, якби тільки половина людства могла насолоджуватися теплом сонячних променів. Або ж, скажімо, тільки половина людей могла бачити серпик місяця. Сонце і місяць належать усім людям вашої планети.

– Невже й справді тому Бог запустив оцю дзиґу?

– Ясно! Але й не тільки тому….

– Розповідай!

– Ангели на небі мусять бачити земну кулю, на якому б небесному тілі вони не перебували. Легше пильнувати кулю, яка обертається навколо себе, ніж кулю, повернену тільки одним боком.

Сесілії здалося, що Аріель надто захопився. Він говорив і говорив без угаву. А тоді ще й ніжками почав гойдати.

– По-моєму, я розповідав, що у нас рентгенівський зір, – вів ангел далі. – Ми ще й телепатією володіємо...

– Маєш на увазі, що ви можете бачити людей на Землі, навіть якщо сидите на якійсь із своїх ідіотських планет бозна-де у космосі?

– Саме так. Там, угорі, мало що відбувається, не варто й говорити. Але коли сидиш собі ось так, зручно вмостившись, на котрійсь з тих ідіотських планет і зориш униз на Землю, то наче дивишся небесний театр, де б не відбувалося його дійство, на Кріті чи у Клефті.

– "Небесний театр"?

Ангел кивнув:

– Земна куля, Сесіліє. Людське життя на землі є безконечною театральною виставою. Ви приходите й відходите. Довга-довга вервечка...

Сесілія завмерла на краю ліжка, кілька секунд вона навіть не ворушилася.

– Свинство! – крикнула нарешті.

Вона з усієї сили копнула ногою стілець:

– Якщо це правда, то де ж справедливість?

Аріель мав дещо приголомшений вигляд, однак не перестав баламкати ногами:

– Тоді більше не говоритимемо про це.

– Не знаю, чи взагалі мені ще хочеться про що-небудь говорити.

Аріель умить перестав гойдати ногами:

– Ти сердишся, Сесіліє?

– Чого б це?

– Бо я тут.

Вона втупила погляд у підлогу:

– Я тільки не можу погодитися, чому світ не створено трішки інакше.

– Про це ми також уже розмовляли. Певно, уже не раз траплялося тобі намалювати щось дуже гарне, однак малюнок виходив не зовсім такий, яким ти його задумала…

– Це трапляється майже постійно. Тому процес малювання і є такий цікавий. Ніколи точно не вгадаєш, що вийде з-під твоєї руки.

– Отож, ти не владна над своїм витвором.

Сесілія не відповіла, заговорила щойно за якийсь час:

– Якби мені треба було щось намалювати і я знала, що мій малюнок оживе, то не малювала би будь-що. Я б ніколи не відважилася дати життя і тому, що не могло б опиратися отим агресивним кольоровим олівцям.

Ангел стенув плечима:

– Та все ж фігури, які ти намалювала, розуміли б тільки дрібку. Вони б не бачили одні одних в очі.

Сесілія важко зітхнула:

– Усі ці твої загадки починають діяти мені на нерви.

– Вибач. Я не хотів дратувати тебе.

– Хтось сказав: найважливіша проблема – бути чи не бути. Я погоджуюся з ним. Або з нею. Але ж ти казав, що плоть і таке інше не мають ваги у світі душ…

– "Бути чи не бути", – повторив Аріель. – Добре сказано, поміж цими двома поняттями немає нічого.

– Думаю, що на землі ми лише один-єдиний раз. І більше ніколи сюди не повернемося!

– Я знаю, ти дуже хвора, Сесіліє…

Вона перервала:

– Але я не дозволю тобі питатися, що мені болить. Нікому не дозволено говорити про це, навіть ангелам на небі.

– Я хотів тільки сказати, що прийшов сюди, аби розрадити тебе.

Сесілія пирхнула:

– Розрадити!

Аріель знявся з письмового столу і закружляв кімнатою.

– Коли я постарію, – сказала Сесілія, – і помру, то знову стану дитиною. І житиму на небі, як і ви. Ми будемо ніби Одінові ворони. Гм, картина мені подобається…

– Думаєш? – спитав Аріель.

– "Думаєш?", "думаєш?" Це тобі знати!

Ангел завис у повітрі над ліжком, заслонивши собою старовинне намисто з перлів та грецький календар з кошенятами:

– Створений Богом світ людей і небеса є настільки великою загадкою, що ані людям на землі, ані ангелам у небі не збагнути їх.

– Тоді я поговорю з татом або з бабусею.

– Вони також належать до великої містерії Бога, – кивнув ангел.

– А сам ти стрічався з Богом? Маю на увазі, особисто?

– Я у цю мить сиджу віч-на-віч з маленькою частинкою Бога. Те, що я бачив чи що розмовляв з його часточкою, означає, що я бачив і розмовляв з ним самим.

Сесілія задумалася:

– Якщо усі зустрічі з Богом відбуваються саме так, то важко буде стати йому на ногу.

Аріель заговорив знову:

– Пам'ятаєш, що сказав Господь на хресті?

Сесілія кивнула. Останнім часом бабуся багато читала їй із Біблії, але саме ці слова вона забула:

– Скажи!

– Він мовив: "Господи, мій Господи, чому ти покинув мене?"

Сесілії блисла думка. Раніше вона не замислювалася над цими словами. Бо якщо Ісус – Бог, то Бог розмовляв сам із собою на хресті. Можливо він розмовляв із собою й тоді, коли промовляв до своїх учнів у Гетсиманському саду? Вони навіть не здригнулися, коли його схопили.

– "Господи, мій Господи, чому ти покинув мене?" – повторила Сесілія.

Аріель підлетів ближче. Він заглянув їй у вічі своїми сапфіровими оченятами і сказав:

– Говори це, Сесіліє! Говори знову й знову. Бо щось не так на небесах. Щось неправильне відбувається з великим творінням Бога.

Вона спробувала позбирати усі свої думки докупи.

– Ти справді нічого більше не знаєш про те що по той бік? – спитала вона.

Ангел похитав лисою голівкою:

– Ми бачимо усе в дзеркалі. Щойно ти зуміла підгледіти в щілинку задзеркалля. Я не можу розчистити для тебе усе дзеркало. Можливо, ти побачила б і більше, але тоді б уже ніколи не побачила себе.

Дівчинка не зводила з нього приголомшеного погляду.

– Дуже глибока думка, – мовила вона.

– Глибша, ніж плоть і кров. Бо плоть і кров – це, по суті, вода. Я увесь час бачу каміння й пісок на дні.

– Справді?

– Плоть і кров – не що інше, як земля й вода. Однак Бог вдихнув у вас ще й трохи свого духу. Тому Бог є часткою вас самих.

Сесілія сплеснула руками:

– Не знаю, що й казати.

– Привітай себе…

– У мене ж не день народження!

Ангел похитав головою:

– Ти можеш привітати себе, бо ти людина, якій дозволено здійснити чудову подорож у всесвіті навколо палаючого сонця. Тобі дано прожити окрушину вічності. Ти заглянула в універсум, Сесіліє! Зуміла відірвати погляд від паперу, на якому малюєш свій твір, і побачити власну велич у могутньому небесному дзеркалі.

Голос Аріеля звучав так урочисто, що Сесілія аж злякалася його слів:

– Не говори так багато. Боюся, що я не витримаю.

– Тільки оце ще! – вигукнув він.

Він дивися їй у вічі поглядом, який був яснішим і глибшим, аніж вода в Егейському морі:

– Усі зорі рано чи пізно падають. Але одна зірка є лише маленькою іскоркою з великого небесного багаття…

І Аріель зник. Тієї ж миті дівчинка заснула. Коли вона прокинулася, біля її ліжка сиділи мама, тато й бабуся.

– Ви усі тут?

Усі троє кивнули головами. Мама зволожила їй уста мокрою хустинкою.

– А де Лассе?

– Надворі з дідусем. Бігає на ковзанах.

– Я хочу поговорити з бабусею.

– Нам з татом вийти?

Вона кивнула.

Бабуся нахилилася до Сесілії і взяла її за руки.

– Пригадуєш, ти розповідала мені про Одіна? – запитала Сесілія.

– Звичайно, пригадую.

– У нього на плечах сиділо двоє воронів. Щоранку вони вилітали на розвідку у світ, а повернувшись додому, розповідали Одінові про побачене…

– Тепер ти розповідаєш мені казку, – мовила бабуся.

Сесілія замовкла, тому бабуся продовжила за неї:

– Це сам Одін літав світом. Хоча він і сидів на своєму високому троні, проте облітав світ на воронових крилах. Бо ж у воронів дуже добрий зір…

Сесілія спинила бабусю:

– Це я й хотіла сказати…

– Що саме?

– Мені б хотілося мати таких воронів. Або принаймні, бути одним з них.

Бабуся міцніше стиснула її рученята:

– Навіщо говорити про це?

– До того ж, я почала забувати, про що ти мені розповідала, – сказала Сесілія.

– Чудово все пам'ятаєш.

– Ти казала, що ми стаємо сумними від краси? Чи, може, красивими від суму?

Бабуся нічого не відповіла, тільки стиснула руками її долоні й дивилася дівчинці в очі.

– Під ліжком лежить записник. Подай його, будь ласка, – попросила Сесілія.

Бабуся нахилилася і витягла з-під ліжка китайський записник і чорний тонкопис.

– Можеш щось записати для мене?

Бабуся відпустила Сесілині руки, і Сесілія почала диктувати:

– "Ми бачимо усе в дзеркалі, у загадці. Часом крізь маленьку щілинку можна заглянути крізь дзеркало і побачити маленький клаптик задзеркалля. Коли витерти дзеркало начисто, можна побачити більше, але тоді уже більше не побачимо себе…"

Бабуся підвела очі від записника.

– Хіба не глибока думка? – запитала Сесілія.

Бабуся кивнула, по щоках у неї бігли сльози.

– Ти плачеш? – спитала дівчинка.

– Так, я плачу, дитинко.

– Тому, що це так гарно чи так сумно?

– І гарно, й сумно водночас.

– Це ще не все.

– Кажи далі…

– "Коли б мені треба було щось намалювати і я знала, що малюнок мій оживе, то ніколи б не зважилася малювати будь-що. Я б ніколи не наважилася дати життя тому, що не змогло б дати опір агресивним кольоровим олівцям…"

У спальні стало зовсім тихо. Тиша панувала в усьому будинку.

– Ну як? – поцікавилася Сесілія.

– Гарно…

– Можеш ще трохи пописати?

Бабуся знову заплакала. А тоді витерла сльози і взялася записувати Сесілині слова:

– "Створений Богом світ людей та небеса є настільки великою загадкою, що ані людям на землі, ані ангелам у небі не збагнути їх. Та щось не так на небесах. Щось неправильне відбувається з отим великим творінням Бога".

Вона глянула на бабусю:

– Залишилася ще тільки одна річ.

Бабуся кивнула, а Сесілія додиктувала:

– "Усі зорі рано чи пізно падають. Одна зірка є лише маленькою іскоркою великого небесного багаття".

9

Одного післяобіддя Сесілію розбудив дрізд. Біля її ліжка сиділа мама.

– Чому відчинене вікно? – запитала дівчинка.

– Надворі так гарно й тепло, майже по-весняному тепло.

– Увесь сніг зійшов?

– Та ні.

– А крига на річці?

– Крига також не скресла, але стала дуже тонкою.

Сесілія подумала про Аріеля. Востаннє, як він був тут, ангел говорив дуже піднесено й урочисто. Може, через те, що оголив усі до решти небесні таємниці?

Тепер завжди хтось сидів біля неї. Одного вечора вона попросила, щоби вночі її залишили саму. Біля ліжка саме були тато й мама.

– Один з нас сидітиме тут увесь час, – запевнив тато.

– Навіщо?

Ніхто не відповів.

– Якщо виникне потреба, я задзвоню у дзвоник.

Тато погладив її по волоссі:

– Ти навіть можеш не здужати підняти дзвоник.

– Тоді пошлю до вас ангела.

Тато з мамою переглянулися.

– Боїтеся, що я втечу?

Тато похитав головою, а мама сказала:

– Ми сидимо біля тебе так само, як тоді, коли ти була ще маленькою.

– Бо раптом злякалися, що пташка покине гніздо?

Під страхом своїх погроз вона-таки змусила батьків покинути кімнату. Трохи згодом Сесілія збудилася і побачила на підвіконні Аріеля.

– Ти така гарна, коли спиш, – сказав він.

– Не хочу говорити. Хочу надвір!

– А здужаєш?

– Ще би! Хочу подивитися на річку, поки не скресла крига.

Аріель зітхнув:

– Клопітно буде з одягом.

– Я мушу вийти надвір.

– Тільки ненадовго.

Він допоміг їй знайти у шафі зимовий одяг.

– Цієї ночі візьмемо санчата.

Аріель усміхнувся:

– Це вперше я возитимуся на санчатах.

– А я вперше цього року, – додала Сесілія.

Сесілія одягнулася, але вони ще на хвильку затрималися перед поличкою із колекцією коштовних камінців.

– Ці камінці майже з усіх країн світу, – мовила вона. – Кожний з них – маленький уламочок земної кулі.

– "Маленький уламочок земної кулі", – повторив Аріель.

Він показав на метелика, якого їй подарувала Маріанна:

– А ось цей?

Сесілія не відповіла, тільки поклала метелика до кишені куртки.

– Тепер він полетить, – сказала вона.

– "Полетить", – знову повторив ангел. – "Тепер він полетить".

– Спершу поглянь, чи усі сплять.

Аріель хитрувато примружив око:

– А може, обоє подивимося?

Вони вийшли в коридор і залишили санки біля сходів. А тоді підкралися до батьківської спальні. Двері були відчинені. Вони обоє стали на порозі. Сесілія приклала палець до уст.

– Тсс, – шепнула вона.

У кімнаті було майже зовсім темно, але крізь вікно сіялося світло від ліхтаря над дверима стодоли. Мама й тато спали, міцно притулившись одне до одного.

– Вони, наче маленькі діти, коли сплять, – прошепотів Аріель.

Сесілія кивнула:

– Цікаво, що їм сниться…

Потім вони заглянули до кімнати Лассе. На підлозі лежала ціла купа складанок леґо. Сесілія ступала обережно, щоби не потрощити їх. А Аріель плив у повітрі за кілька сантиметрів від підлоги.

Сесілія відчула, що так любить свого молодшого братика, аж їй сльози набігли на очі.

Чи не дивно – плакати від любові до когось? За останні тижні вона так рідко бувала з Лассе, що він став для неї майже чужим.

Вони взяли санчата і крадькома зійшли на перший поверх.

– Бабуся з дідусем живуть у маленькому будиночку поряд, – прошепотіла Сесілія.

Ангел Аріель кивнув:

– Але зараз бабуся спить у вітальні на канапі.

Вони заглянули до вітальні – і справді: бабуся спала не роздягаючись, тільки накрилася куцим пледом. Сесілія знала, що останнім часом бабуся часто спала на канапі. А все через те, що не витримує дідусевого храпу, – так сказала мама. Сама бабуся казала, що спить у будинку, аби допомагати мамі з уколами.

– Найкраща у світі бабуся, – сказала пошепки Сесілія.

– Я знаю, – відказав Аріель.

– Не тільки тому, що це моя бабуся. Вона найкраща бабуся світу.

– "Найкраща бабуся", – повторив ангел. – "Найкраща бабуся світу".

Вони вийшли за поріг і причинили за собою вхідні двері.

Надворі була холодна зимова ніч. А зір висіялося видимо-невидимо. Місяця не було, тому зорі видавалися ще яскравішими, ніж звичайно. Сесілія стрибала по подвір'ю, тягаючи за собою санчата. Бабуся прив'язала до них грубу мотузку, хоча мама притримувалася думки, що з цим поспішати не варто. Тому Сесілія й бабуся зробили все потайки від мами.

Від подвір'я і аж до самої річки тягнувся довгий пологий схил. Сесілія одразу сіла на санчата. Готуючись до спуску, вона обернулася й крикнула Аріелеві:

– Хочеш зі мною, то чіпляйся!

Ангел сів, щільно притулившись до дівчинки. Сніг став уже твердим, і санки зі шаленою швидкістю покотилися згори. Вони спинилися унизу, перед чагарником на березі річки.

Сесілія засміялася.

– Рекорд! – галасувало дівча.

Вона підвелася і озирнулася на Аріеля:

– Хіба не чудово?

– Напевно, – відповів той пригнічено, – але я нічого не відчув.

– А тепер переберемося через річку, – закомандувала Сесілія і стала прокладати собі шлях через чагарі.

Нарешті вони опинилися на кризі.

– Шкода, ковзанів не взяли, – сказала мала. – Я вмію їздити і на ковзанах.

Вона покинула саночки і почала ковзатися по кризі на своїх чобітках. Аріель ковзався босими ніжками. Вони мали бути зовсім гладенькими, бо він зробив кілька потішних піруетів, наче справжній Фігурист.

Раптом почулися скрип і потріскування криги. Сесілія стрімголов кинулася до протилежного берега, Аріель перелетів за нею.

Озирнувшись назад, вони помітили, як крига на ріці розкололася на великі уламки. Посеред річки на крижині зосталися санчата.

– Санки! – скрикнула Сесілія.

Аріель, не зволікаючи, кинувся за ними. Сесілія думала, що він пролетить над рікою, а тоді спуститься вниз і прихопить санки із собою. Та ангел підійшов до берега і рушив навпростець кригою. Часом він ступав навіть по воді.

Невдовзі ангел повернувся із санками. Сесілія не могла цього з цілковитою певністю стверджувати але їй здавалося, наче він плив над поверхнею води. Це було схоже на політ різдвяних оленів, запряжених у сани.

– Як чудово! – вигукнула вона.

Сесілія рішуче взялася за мотузку і оголосила:

– А зараз ми провідаємо Маріанну!

Вони пострибали пагорбами до жовтого будинку. Сесілія була тут багато місяців тому. Перед Різдвом Маріанна не раз заходила провідати її але з того часу минуло уже багато тижнів.

Ось вони уже й на місці. Сесілія натиснула клямку, але двері були замкнені.

– Ми не потрапимо досередини, – констатував Аріель. – Я би зміг пройти і крізь них, та боюся, що вдвох нам це не вдасться.

Сесілія хитро усміхнулася. Вона рушила в бік комори, кивнувши ангелові, щоб той ішов за нею.

– Я знаю, де лежить ключ, – мовила гордо.

Вона одразу знайшла ключ під порожньою бляшанкою з-під фарби. Раніше вона проводила у Маріанни не менше часу, ніж у себе вдома, в Скутбю.

Дівчинка відчинила двері, і вони тихцем зайшли досередини. Щоб потрапити до кімнати Маріанни, треба було перейти вітальню. Сесілія засвітила бра на стіні. Аріель дріботів за нею, наче менший братчик.

Сесілія обережно взялася за двері і відчинила їх. Маріанна спала, розсипавши по подушці довге руде волосся.

Сесілія весь час почувала себе вільною та щасливою, мов пташка, але побачивши Маріанну, зронила сльозу. Може, тому, що товаришка спала, а може, тому, що давно її не бачила.

– Ти плачеш? – прошепотів Аріель.

– Так, я плачу…

Маріанна заворушилася у ліжку. Ось-ось прокинеться.

Аріель смикнув Сесілію за полу куртки:

– Прощайся з нею!

Сесілія розстебнула кишеню і вийняла маленького метелика. Вона нахилилася і обережно поклала його на підлогу перед Маріанниним ліжком.

– Нащо ти це зробила? – запитав Аріель. – Це ж вона тобі його подарувала.

Сесілія стенула плечима:

– Ах, він і так, певно, більше мені не знадобиться.

У ту ж мить Маріанна звелася у ліжку, але Сесілія та Аріель були вже у вітальні. Вони зачинили за собою двері, а Сесілія бігцем поклала ключ на місце. Потім вони сіли на санки і невеличкий шмат дороги до ріки проїхали. Коли санчата зупинилися, Аріель злетів угору і став літати довкруг дівчинки, мов невагома лялька. Сесілія теж почувалася невагомою. Вона сиділа на санках, задивившись на зоряне небо.

– Оце і є вічність, – зітхнула вона.

– Або небо, – докинув Аріель, і вони майже водночас засміялися.

– Або всесвіт!

– Або універсум!

– Або дійсність!

– Або просто світ, урешті!

– Або Велика Загадка! – вигукнула на завершення Сесілія.

Аріель кивнув голівкою:

– Безбатченко має купу імен.

– "Безбатченко?"

Він знову кивнув:

– Улюблені діти не мають багато імен, тільки байстрята. Ті, яких знаходять на сходах. Які не знають, звідки вони. Які витають у порожнечі.

– Це вічність, – повторила Сесілія.

Ангел Аріель опустився поруч неї на санки.

– Виразно її видно лише серед ночі, – сказав він.

Сесілія повернулася до нього і знову сказала те, що уже говорила якось, тільки цього разу наголошуючи кожен склад:

– Я на землі лише цей єдиний раз. І ніколи більше не повернуся.

Ангел Аріель похитав головою:

– Ти уже зараз у вічності. А вона повертається віки вічні.

Вони спустилися до річки і спостерігали, як величезну крижину поволі зносило водою вниз долиною. Річка, яка тихо й мирно пролежала цілу зиму, грізно тріщала. Вони йшли вниз за течією аж до моста, а потім перейшли на інший бік.

Десь посередині мосту Аріель показав Сесілії на воду і спитав:

– А ти знаєш, як називається ця річка?

– "Як називається ця річка?" – повторила Сесілія. – Сотні разів тобі уже говорила. Вона називається Леіра.

Ангел кивнув:

– Гарна назва. І дуже земна, змушує думати тільки про глину, бо ж "леіре" – це "глина". Але у небесному дзеркалі навіть найбільше земне одержує небесний відтінок.

– Нічого не розумію.

– Леіра… – повторив Аріель.

Він загадково усміхнувся:

– Усе ти бачиш в дзеркалі, в загадці.

Дівчинка стенула плечима.

– Прочитай "Леіра" навпаки!

Минула секунда.

– АРІЕЛЬ! – зарепетувала Сесілія. – Вийшло "Аріель"!

Ангел гордо кивнув:

– Мені завжди подобалася ця долина.

Сесілія дуже тішилася.

Доки вони піднімалися вгору, до Скутбю, дівчинка не раз зупинялася, закидала голову і пильно вдивлялася у всесвіт.

Раптом вони побачили, як яскрава цятка пролетіла по небу. Аріель затулив рота долонькою:

– Зірка впала.

– "Зірка впала", – повторила Сесілія. Їй знову пригадалася стара різдвяна зірка, яка десь запропастилася. Аріель казав, наче знає, де вона.

Уже біля самої стодоли у Скутбю дівчинка обернулася до ангела і запитала:

– Пам'ятаєш, я розповідала про стару різдвяну зірку, яка раптом загадково зникла?

– І зовсім не загадково.

– Для тебе, може, й ні. Ти ж знаєш, де вона.

Їй стало холодно. І що він мав на увазі, кажучи, ніби нічого загадкового немає? Якщо він увесь час знав, де зірка, то чому не сказав раніше?

Ось вони добралися до подвір'я.

– Ходи-но сюди, – запропонував Аріель. – За стодолу.

З-під самої стіни стодоли стирчало кілька гілок усохлої ялинки. Майже всі голочки на ній обсипалися, а ті, що залишилися, втратили зелений колір. Ялинка пролежала під снігом цілу зиму. Тепер сніг почав танути, і сухе деревце оголилось.

– Це минулорічна ялинка! – вигукнула Сесілія.

Їй згадалося, що добрий рік тому вони з татом кинули її саме тут.

Аріель струсив решту снігу і цілком вивільнив ялинку. Ось тоді Сесілія і побачила стару різдвяну зірку. Вона усе ще була закріплена на верхівці деревця. Їй і на думку таке спасти не могло! Ніхто й не здогадався, що зірку просто забули зняти, розбираючи ялинку.

Усохлий стовбурець мав сумний і невтішний вигляд. Він нагадав Сесілії чорний лавовий пляж на острові Санторіні. Тільки зірка зосталася такою ж, як була. Зима їй не зашкодила. Зірка збереглася ціла і неушкоджена.

Ангел Аріель нахилився і торкнувся зірки одним пальцем. Вона засвітилася, ніби до неї під'єднали струм.

– Як гарно! – скрикнула Сесілія.

Як тільки Аріель забрав палець, зірка погасла.

– Зроби так ще раз, – попросила дівчинка.

Він знову дотулився до зірки. Як тільки він торкався старої різдвяної зірки, вона спалахувала і осявала Сесілію та Аріеля, стіну стодоли і засніжені околиці.

Аріель поманив Сесілію рукою. Вона зрозуміла, що їм уже час повертатися. Треба встигнути піднятися у спальню, доки хтось не прокинувся.

Цього разу ангел також допоміг їй роздягнутися і залізти під ковдру. Він прихилив санки до стіни точно там, де вони й стояли, а тоді прибрав кімнату від снігу й талої води. Сесілія заснула, тільки-но дотулившись до подушки.

Коли вона прокинулася, біля неї сиділи тато і бабуся.

– Ніч? – спитала вона.

Тато кивнув. Він взяв доньку за руки, а бабуся зволожила їй уста.

– Я знаю, куди поділася стара різдвяна зірка, – прошепотіла Сесілія.

Бабуся з татом переглянулися:

– Різдвяна зірка?

– Вона лежить за стодолою. Ми забули її зняти, розбираючи ялинку.

Перш ніж заснути знову, Сесілія глипнула на бабусю і сказала кілька слів так голосно й виразно, як тільки змогла. Вона їх продекламувала, наче рядки із якогось вірша, вивченого колись напам'ять:

– "Улюблені діти не мають багато імен, хіба тільки байстрята. Їх знаходять па сходах, їм не відомо до пуття, звідки вони взялися. Вони витають у порожнечі".

10

Сесілія вмить прокинулася і розплющила очі. Вона повернулася до тата, який сидів перед ліжком. У руках тато тримав стару різдвяну зірку.

Не знати чому, але те, що вони повірили їй, сповнило Сесілію невимовною радістю. Вони справді пішли за стодолу і знайшли зірку там, де її вночі бачила Сесілія з ангелом Аріелем.

– Ви знайшли її там, де я й казала, – промурмотіла вона, бо їй стало трохи важко видобувати слова.

Тато поклав зірку на ковдру.

– Звідки ти знала, що вона залишилась на старій ялинці? – шепнув він.

Дівчинка спробувала усміхнутися:

– Один з Божих ангелів розповів мені про це.

– Ми знайшли її точно там, де ти казала.

– Але вам не вдасться її засвітити. Це може тільки Бог.

До кімнати увійшли мама й бабуся. Потім прийшов дідусь. Вони, очевидно, стояли в коридорі, а потім стали по черзі

заходити досередини, почувши, як вона розповідає про ангела, який допомагав їй.

Дівчинка глянула на своїх рідних. Сьогодні вона почувала себе ліпше, в голові прояснилося. От тільки б не страшенна слабкість…

Перед ліжком стояло два стільці. Мама сіла на вільний поруч з татом, а бабуся з дідусем стали зізаду, не зводячи з малої очей. З усіх чотирьох усміхалася тільки бабуся.

– Хочеш привітатися з Лассе? – запитала мама.

Сесілія кивнула. Бабуся пішла і привела братика. Вона підштовхнула його поперед себе, бо він дуже соромився.

– Привіт, – сказав він.

– Привіт, Лассе.

Сесілія звела на нього погляд:

– Як там твої лижики?

– Добре…

Запала мовчанка, а тому Сесілія спробувала пожартувати:

– Тобі, збиточнику, слід нарешті прибрати у своїй кімнаті!

Усі всміхнулися, хоча фраза прозвучала зовсім невесело. Ніхто, крім Сесілії, не знав, що вона побувала тієї ночі в братовій кімнаті.

– На річці скресла крига, – знову промовила вона.

Усі закивали головами, і знову стало тихо.

Їй здавалося, наче останні слова ще довго лунали їй у вухах. "На річці скресла крига". "Скресла крига…"

– Уявляєш, ми знайшли стару різдвяну зірку, – сказала бабуся. – Ми усі ходили до стодоли.

– "Ми усі ходили до стодоли".

Уявити собі тільки! Усі разом. Вони порпалися в снігові точнісінько так само, як вони з Аріелем.

– А от гарячкового метелика вам не знайти, – промовила вона з гордістю. – Він полетів своєю дорогою.

Мама підвелася зі стільця і уже зробила крок. Може, хоче пошукати метелика на поличці? Але бабуся спинила її на півдорозі.

– Туне! – сказала вона, і дала мамі знак сісти.

Знову минуло трохи часу, доки хтось заговорив.

Сесілії видалося дивним, що хоч у неї небувало ясна голова, їй однаково хочеться спати.

– Мені здається, я засинаю, – прошепотіла вона. – То ж цього разу кажу "бувайте"…

Прокинувшись трохи згодом, Сесілія побачила відчинене вікно, на стільцях біля ліжка нікого не було. Невдовзі крізь відчинене вікно залетів ангел Аріель і сів на письмовий стіл. Сесілія вибралася з ліжка і стала поруч.

– Ти ще прийдеш? – запитала вона.

Він уник прямої відповіді:

– Хочеш зі мною трохи політати?

Дівчинка засміялася:

– Але ж я не вмію літати.

Ангел кинув на неї поблажливий погляд:

– Досить уже теревенити. Ходімо.

Сесілія підійшла до ангела Аріеля. Він узяв її за руку, і вони випурхнули через вікно, пропливли понад стодолою та усією долиною. Був ранок перед самим сходом сонця, коли ось-ось мав розпочатися новий зимовий день.

– Як чудово! – скрикнула Сесілія. – Як по-ангельському чудово!

Літати було ще захопливіше, ніж вона могла сподіватися. Їй аж лоскотало у шлунку, коли вона дивилася на верхівки сосон унизу. А піднявши голову, могла бачити на сотні миль в усі боки. Вона показала рукою на Ґардермуен і Відьомський пагорб, Гурдальсшеен та М'єсу. А ще далеко на горизонті виднівся Ослофьорд, і вдалині – море.

Вони кружляли високо понад Вороновим пагорбом. З цієї висоти він видавався маленьким цукровим горбиком.

Сесілія сказала:

– Ми схожі на Одінових воронів.

– Маєш рацію, – відповів Аріель. – І коли ми сядемо на правицю Бога, розповімо йому все, що побачили.

Трохи згодом вони повернулися до відчиненого вікна і посідали на підвіконні, як сидів Аріель, коли з'явився вперше.

Обоє дивилися на ліжко. Сесілії зовсім не було дивно, що вона бачить себе на ліжку з розсипаним по подушці білявим волоссям. На ковдрі поверх неї лежала стара різдвяна зірка.

– Я справді гарна, коли сплю, – мовила вона.

Аріель міцно стиснув її руку, глянув на неї і сказав:

– Ти ще гарніша, коли сидиш отут.

– Однак цього я вже не можу бачити, бо перебуваю зараз з другого боку дзеркала.

Як тільки вона це сказала, Аріель відпустив її руку.

– Ти схожа, – мовив він, – на розкішного барвистого метелика, який спурхнув із долоні Бога.

Вона кинула погляд у кімнату. Тонесенька смужка ранішнього сонця пролягла через письмовий стіл і підлогу.

Кілька промінчиків знайшли під Сесілиним ліжком китайський записник. Він мерехтів і переливався усіма своїми срібними ниточками.

(Переклад Наталя Іваничук)